

Scoble

Box 10

Q. 1112 10-10-1940

10-1

10-1

Tebe Ba'Lo

PAW3

10-1

Handwritten notes in a cursive script, possibly a signature or a list of names, located below the "PAW3" stamp.

7-4-3

Усыве Бак'о (Бакоев)
ОСЕНЬ

(на курдском языке)
Издательство «Айастан»
Ереван, 1971

Ասորի Բակ'ո (Բակոև)

Արևիկ

(արգերեն)

«Հայաստանի Գրականության թանգարան»
Երևան, 1977

УСЬВЕ БӘК'О

Усьве Бәк'о зува хвәндәванед и'бдрд'а насә у нава
ә'дәбийәтә и'бдрдә советнедә шве хвәйи ланг гьртйә.
Шайир бә к'әмалә хвәйә п'ър'на Октябрі мәзһи стьра,
т'б кәс нәвак'ьланд, бә мқаме хвәйи хвәхвәтне у млатне
к'ьлама дьле хвәйә т'әзә лиланд, бә т'амамийә дьл у
фьр'асәте хвәва дәвра т'әзәр'а һатә гьредане. К'ьлама
ви шьбета кавикә т'әзәдабурбуйийә зәлал барбь дьле
мәрийә хблхбл.

Усыве Бәк'о (Бакоев) 16-го октября 1909-а гонде
Қуч'еда лә нәһ'ийә Игдәре, қазә Сөрмәлинедә (Р'оме)
мәлә шехә Шәмсада жә дйә хвә буйә. Сәле шәр'е им-
периалистнейи ә'вльәдә мәлә ван дьчә Игдәре. Бәве ви
бәри шер', лә дйә ви пәшә шер' дьчә р'әһ'мәте.

Шайир сөрһәтийә хвәдә дьвнисә, вәки "10 сәлийә
хвәдә дәрбәзи сәр хәбатә буйә". Сәлә 1919— дәв-
ләтне, кб әв мәлә виңдә дьхәбти, жә Игдәре те Ере-
ване, әви жи хвәр'а тинә. Усьв дәрһәдә ви вахтидә

дывиса: "Мын ль бар ч'э'ве хуа дит р'эв, к'оштын, хала-
йн, қыр'а мәрийа, бърчибун у балэнгазийа вана..."

Шайир саяед зар'отийа хуада дьча мэк'т'эбе. Аһа әв
ч' дывиса: "Саяед мада хазеида дьчума мэк'т'эбе, али-
кыа хайсоте хуава бы т'эмами һатма г'оһастыне, али
дына жи қат р'эһ'атбуна мын т'оһэбу, чьмк'о һын хэбата
мале ст'е мыда бу, һын жи гэрэке мын дәрсе хуа һа-
зырқыраны.... Бона әм бы т'эмами һ'але шайири зар'отне
у машалед хуандына мын быһ'эсын, дэзма әм г'оһ быдыа
гыне мы: "Пай р'азике һафэре малер'а, к'илэрела, һане
сындарда һ'атани ниве шэве бын р'онайн ч'эра һыфтейа
ч'ук мын дьхуанд. Бона we һэке жи һафэре мале гала-
ки сар мын һерс дьбуи, ч'эра вэдшартын, вэдһиштын
шэве бышхбанын, ле мын диса һа хуа дькыр. Мын чьқас
к'ыг'еб дьхуандын, әуқаси жи же һ'ыздыкыр..."

Әв хуандына хуайа орт'а бамар'е Ереванеда дэстийа.
Пешие Ереванеда факултета п'алийа сар шэве Мелик'-
һанла дьхуна, ле паше Ленинградеда, института Р'оһи-
затед дьхуна. Ду вер'а факултета университета
Ереванеда дэулатейа ахтиаризанне хылаз дьба.

Сала 1941-е У. Бак'о шерга Партия коммунистеда те
қабулькырыне у бы р'эзидьлайя хуа дьча шэр'е мқабьли
зэвтичед фашистие. Нава шерге Оранья Советнеда әв
дьча дьһижа Машарыстае. Ведэре саяв 1944-а бына-
тара Будапештеда гьран бьриндар дьба. Бона ә'фатийа
шэр'е мқабьли фашиста Усьве Бак'о бы ордена "Бэйрақа
сөр...", "Шар'е вэг'әннейн дэрэша дьба", у бы орден у ме-
дальед майиһа һатийа р'эуаһырыне.

Жь саяв 1998-а дэстпекьри (хенжь саяед шер') һ'эта-
ни саяв 1962-а У. Бак'о суда Әрмэнистанейа т'эура-
бьлидда хэбьтийа, чави дэве колегийае у дса жи дэве
сэдртийа we суле буйа.

Әфрандьнед Усьве Бак'ойа пешын дэст хуада пай
шер'а тенэ чакькырыне. Әфрандьнед шайир бэрэвокед
һпискаред к'ордайа советие, р'ожнэма у к'тебед дәрса-
да р'онайн дьбиньын у бы змане урьси, әрмэни тенэ
т'эришмэкьрыне. Вер'а т'энайи галак бэрэвокед әфран-
дьнед мы тенэ чакькырыне.

Һэр бэрэвокекэ шайирэ т'эзэр'а майдан у һ'ыдуе ди-
тияа шайир дһа тенэ фьракьрын у мэзынкырыне. Әв т'б
шара жь прозаизме натьрсэ, чьмки қават у к'эмаза
шыеред мы нава фькра ванданын. Әв дэрбази шыера
аза—верлибре, дьба у әв йэка шир'а р'ынд ль һэв һатйа.
Сэрэшэма т'эза форма шыерейа т'эзэр'а ль һэв һатйа қа-
дыбхьстыне.

Аһазэка әфрандьнед шайир әв шыеред шийа вэкьри-
на, ед к'б бы к'эа у шэватэка г'ор'ви һатийа һансаре. Усьве
Бак'о бы шыеред хуайа вэкьрива галак у галак аһазед
шур'а-шур'а аһина нава ә'дэбийэта к'ордед советие, һын
эне сэрэшэма хуава, һын алине формед поэтикеда.

1-е маһа октяббре саяв 1969-а шайире майи һ'ызкьрин
әрмэрифот чу р'эһ'эте, ә'дэбийэта к'ордайа советие
һанэка мэзын к'ышанд, шайирэки хуайи п'эр'к'эмад
бадэкыр. Дэр'эста we аһанеда шайир р'ынд готийа:

"Бог'че дьле хуа вэкьр,
Чь нава бу, һ'эвэк һышт,
П'ара мэзын хуэр'а бьр..."

Шайир Усьве Бак'о бы поэзия хуайа п'эр'сэрэшэмиа
сахэ. Әми Лении, Октяббр, партия у вэг'ән стрийа у па-
сынанаһа, бы дэиһ у к'обра хуайа хуахуэтине, бы мқаме
хуайи нэуэк'эландива.

Бэрэвока Усьве Бак'ойа "Панз., наши вэфатбуна ша-

йир р'онайн дьбинэ. Веда п'ае п'ър' эw шьер у посмед ша-
йир һатъяэ чалкърне, ед кб эwи салеа э'мре хwэйи па-
шын э'франдъна. Шайир кава wан э'франдънед хwэда
дънавсэ дэрһаца wэт'эне һ'ызкьри, назыкайа т'эбийэта
wида, дэрһаца фькър у мытае мэръе саада у
шэр'к'арийа мэръвед хэбатчида мqабьли зблмк'арийа
соснале.

Шькое һ'эсэн

ХЭЙСЭТЕ ДЬЛЕ МЫН

Эз мэт'алым сэр хэйсэте хwэ ви дьли,
Щарна wa қай дьбэ бьруск у багэр,
Эw хwэ саре ч'ийа у зпара дьхэ,
Дышкенэ даре қалым у кэһра,
Ава ч'эмед к'ур гол дькэ ль wандара,
Аве лулада заат дькэ, дьдэ дэр
У қəwата weйэ зор же дэрдьхэ,
Эw ne we қəwата қимэтлу у зэр
Лэмнед гбид у бажари ведьхэ,
Щарна дьбэ семент, бетон у һ'эси,
Дьбэ һ'име wэт'эне мазы,
Бале, жь хэйсэте дьле хwэ сарадарне
Қат же дэрихым, лан мэт'алым,
Wəхте ог'ьрме wэт'эна гьран
Дьле мын шав у р'ож р'эд'этие вадэ,

Өз чыраг ээфт дькым, ле т'б ч'ар наба.
 Дьжмын гава гонэк дьгра-лехэ.
 Өв дьбэ йаки h'ар у сари ле гэрм,
 У бона ви т'бна бахшандьн у р'эһ'м.
 Шер'да, гава өв дьбэ илашбьр'и.
 Ви w'дэидя—һерси ви нак'ьр'и.
 На кавьр кавьра, өв жи дьт'эцэ,
 H'асаб дькым-һерса бса һэцэ.
 Т'б сарадэри накым жь ви дьли,
 У мэт'ал дьминьм сэр хэйсэте ви,
 Чьмки шарпа жь гөле назькт'ьрэ.
 Өв бова тыште цэки цэт насът'ьрэ.
 Дьба дэиҕбеж, сазбэнд, һа зоре дьдэ.
 Өв дьбэ р'эһ'ма дьле дайика,
 Мөхсус р'амусана сэр леве вана,
 Гава дайик тенэ бэр дьле зар'а,
 Өв дьбэ қай назькайа балге гөла,
 Дьбэ ө'йик наздарийа хорт у қиза,
 Хвэстын, h'об у бина бэр дьле вана.
 Өв дьбэ сине зер'ни ль сэр саза.
 Мэт'альм сэр хэйсэте хвэ ви дьли
 У навиным иди т'б пьре у гьли,
 Өз нькарым пе быһ'эсьм сөр'а ви.
 Тэ һэв дит т'эви нэхвэша дьнэ'лэ,
 Сава ван өв жи беке'ф у бэдһ'алэ,
 Т'эви щаньла өв жи дьбэ бэнги.
 Бона к'эне вана өв жи дьк'эиэ
 У дьст'ьре мыҕаме һ'эму дэиҕи.

Бал we һечьн синор, к'элит у дэри.
 Сарадэри ль ви нака т'б мэри,
 Өз к'этымэ нав агьре ви дьли.
 Hэв дит-буйа кэвотка э'дланьр.
 Дор чэрха дьне архани дьгэр'э,
 Өв э'рше э'зминн шов дькэ ль үгьр.
 Нишана wэт'эиэ ма ль сэрэ.
 Өз мэт'альм сэр хэйсэте дьле хвэ,
 Hэр дэра, һэр тыштида эз дьбиньм,
 У нькарым һасийа ви эз бьдмэ wэ.

Жь бист қөр'иэи
 Нив қөр'иэ дэре.
 Р'астие дьхвэи,
 Пенши сал бэре,
 Кал у баве мын
 Пе шот-к'отане
 Хвэлийа зэвийа ма
 Нькарбуи р'акьн
 H'эта эваре.

Пенши сал бэре.
 Жь бист қөр'иэи
 Нив қөр'иэ дэре.

Кама мэ дары.
К'эвшдыбу э'йни
Чама дэисток.

Ле нна ава
Доргэр' у гами
Эв мыр'в буна
Н'ашэте н'имли.
Вана сйар дьбым,
У баре хва дьдым
Эз барбы э'амни.
Барбы хатуна
Ве нна зэрин.
Сэр н'азар-н'эзэр
Километры
Шов дькым э'рше
Нанас у хопан.

Эз к'этыдум пай бэкт.
Ле эв жь мын дьр'эви.
Ноли пазз к'уви,
Быбу бер'эһ'м у сэрт.
Эви нэр'эһ'эт
К'эда мына н'элад

Дьда бае, дьр'ет.
Дб дьйа нэвхэстын.
У гала нир шкастын,
Р'оё шамал авят.
Нежа ма нэвдо дит.

Майдана чекьрына коммунизмейо
Ват'эне мыни н'эр'мылат, дөгбина,
Кб лээ барбы коммунизме дьмаша.

Гошак аўладе шифа жир, несабуин
Ээй жь хэве эв т'эзо р'адьбына п'йа,
Гоше дьа-ээй т'эзо дьк'эвиэ нава шийа.

Чекьрдаре ве т'эв мерхасьн у нежи,
Эв аўладе малакена—мала мэзын,
Гышк ээк нэв зор дана мыла у мэжула.

Ээй ч'ьрде к'эда ээв буна т'эме махы,
Хошвиная хэваа би э'длыи дьбэзын,
Ээшэнг дькыи синг у баре ват'эне мын.

Ээй жь ч'ьлка пешда натёо ба'р у ояккан,
Ват'эне мын жи ээй гамиёо баргыран,
Арханы, бемьнат р'е дьча ль сэр ван.

Өв р'иа охьрайа нур у зор,
Р'акет у доргар'а дайа ль хва чардор,
Бэрбь коммунизме дьча чава "абоза еор."

ГОЛАНА ВЭТЭНЕ МЫН

Баһар вэбуйа мина һарсаа,
Голан һатйа к'ав у к'обар,
Һатйа моһа э'зиз, херхаз,
Хвэр'а анйа бэхт у мыраа.

То голана сэбра дьла,
Ой һ'обба хва бацыг-бацыг
То вэшартйа дь нав дьла,
Тагэт дайа мэжуйа, мыа.

Хасбахчэио вэт'эне мын,
Һа голдыа баһар-баһар,
У не к'эда хвэйа һ'элаа
Бэрбь мыраа дьча һарсаа.

Вэт'эне мын бе сэрэбьн
Дэстэбдла р'энг-р'энгийа,
Хэмла о'дладе ль сэрэ,
Шову авитйа дь һар дэрэ.

Нь'эки жи тэ'а у шэмал,
Дьхэмьдэи к'эвшан у вар,
Ле нь'е дьн зыкстаһа,
Сбр' у сэрма, ба-багэра.

Вэт'эвване мын п'эр'мьлэт
Хвэйе к'эда хвайа р'эһ'эт,
Бехоф, аза у бемьнат
Гьшк вэқэ һэв, жир у ширэт.

П'эр' фьройа вэт'эне мын,
Дьһиледа һари мэзын,
Доре пьзмам, херхатын п'эр',
Тэв жи шэр'к'ар у байрагбьр.

САЛДАТЕ РЕВОЛЮСИАЕ

1

Ээ һе зар'о бум ль р'убаре дьне,
Ле мын бикстйа жи мэрне we һене,
Калке мын т'эви галэ мьлэда
Гьмынг дестда, чу дур вэлэда,
Дьбежын, ав буйа салдате Ленин,
Шэр'кьийа пеййа зблмк'арийа зэмни.

2

Дьбежын, шэр'эки мэзын бу у гбр',
Һэр э'гитэк хва чар к'эвэп'эп',
Гэмийа "Апрорэе", дьбаранд агьр,
Гаһа бь о'мре Ленин ав һ'эишум дьжын

Сэр К'оч'ка Звьыстане, — Никол быгрын,
Калке мын жи шер'да те к'оштын.

3

Әван Никол жь т'әхт авитын,
Ле әмре т'әзә бы ч'ә'ва нәдитын.
Бо азия шьмаа'та әмре хва дан;
Саба биранияна салдатең мерхас
Н'әйк'әл чекьрын жь мәрмәре хас,
Сысъләтә т'әзә ванр'а быбә нас.

4

Нәва ван салдатең ә'фат, нәмьри,
Вәки н'әйк'әлда пышт дәнә пыштә нәв,
Калке мын жи т'әв ванә, жь кәвьр сынцьри,
Дьбежи қәй н'әшум дько р'әвә-р'әв,
Қәй жь г'әлла дьжмын г'әли майә деңда,
Н'әсрәтә азабе не дьле вида.

ДО К'ЪЛАМЕ МЫН

1

Дьле мында к'ъламәк нәбу,
Әв к'ълама қал у бава бу

У бе стьран бса мабу;
Веда т'ъжи дәрз у к'әл,
На дьп'әр'ьтанд шәгәр у дьл,
Быбу хәма гьран-қәда,
Т'ьре әв не һесьра әвдан.
О, п'ьр' зәлул бу к'ълама мын,
Т'ә р'әһ'әти ве нәдәда мын.
Р'әви бум, жь н'әвала мабум.

2

Дәст к'ълама хва әз дьгрийам,
Вәхти дьһат бир қәт нәдк'әнйам.
Вева дьбум һәки дьлбырнә;
Қыр'ана мын дьһаштә ә'амни,
Кәси нәдххәст быбһе дәнгс мын,
Бәй вила қәй әз йәки хәрибьм.
Шарна к'ълам бе н'әмди хва, нәздәр,
Ә'йни ча қызақ дьлбһһар,
Нәшан дьда хәмлед хвәй дьр',
Дьшәвьтандьм бы аґре хва г'әр',
У т'әви ве әз жи дьфьр йам,
Нәвр'ә дьне-ә'ләме дьтәр'йам.
Шар дьне дьсе әв дьк'әвтьри,
Дьле мында дькьр мьж, тари,
Дькьр искә-иск, дькьр хәрә-хәр,
Бәр ве әз дьбум нәч'ар,
Дьхәнди, жь мын дьр'әви

У аз пэй we дыбума к'уви.
 Дыщэ'данд у дьчу п'ёр' мэзил,
 Wв дэсти we дыбума несир.
 О, п'ёр' кэтын бу к'ылама мын,
 Т'б р'эп'эти we нэдыда мын,
 Р'еуи бум, жь нэвала мабум.

3

К'ылама мын, эве бьрщ у кале
 Калке калке ма данн хойане,
 Сэрхатийа мерхасе вана ле,
 Wэ'де бөһөри we дыкьр а'йан,
Шәһәр у мәри дани мәйдан
 У н'эрда р'эли вэдыкьр,
 Хамьд, дөр'е майи нишан дыкьр,
 Дани бэр ч'э'ва мәрие блмдар,
 О'гит у р'э'та к'эдн'элал,
 Мәрие шер'да к'инлу у н'эйфдар,
 Дьда кьаше гөнд у бажар,
 Qэсьр, хасбахчэ, к'очьк у сэра,
 Щьэири Бота, Мөхбүрэммин,
 Мәлә Щьэири у Шәрәф-Эд-дни,
 Фэқие Төйра, Аһ'мәде Хани,
 Кәлә мерхасэ— "Кәлә Дымдым",
 У гәлә шәһәр, гәлә мәрие дьн,
 Wәки сьлсьләтә кәлә у бава
 Буна хwәйс к'очк у сәра,

Wәки буна ча тәйре симьр',
 Дьле wанда һьм р'эп'м, һьм агьр,
 Бона р'ожа хwәш у бона э'мыр,
 Ләма жи эw н'этани иро
 Нав т'аригсәла дьжин, намьрын,
 Чавә Мәм у Зин әм пер'а гиро...
 О, п'ёр' залул бу к'ылама мын,
 Эве р'эп'эти нэдыда мын,
 Р'еуи бум, жь нэвала мабум.

Әзи хәриб бум бона wи э'мри,
 Бе э'ар бум, п'ара мын т'бнэбу,
 Пешбәри мын ч'йа, пай мын-гали,
 Т'б алийа р'йа мын к'эвиш нэдыбу,
 Тәк у т'әне бум у зьманлал,
 На р'ьсәдә мын һәбу, нә жи мвд,
 Нә н'өкәмәт у нә жи к'омәк,
 Нәр тә'н у нуч'ык чавә хәңшәрәк,
 Бей дәстур бум аз у бе гөмән,
 К'бда дьчум-бәри мын дьдан,
 Жь wан тә'н-нуч'ыка тәңг бу бина мын,
 Жь дьне дьчум дьйи дьн...
 Минә гәләкә wәһ'ида т'өк,
 Тәйроке дьwәранд лә мын р'әңг у бәлг,
 Ахина мын бу лә сәре ч'йа
 У һәрр'ө һәртав аз дьнә'лийам.

Эз жь хама дьл бубум гар'ок,
 Фькрева—испън'и, ча зар'ок,
 Э'бура мын нав дэве гōра,
 Г'ō р'ожд хъаш мын надьдит хъра
 П'ара мын бун бьруск у тайрок
 Эрд у э'зман у канне бэток
 Мыр дьр'ахсын сōр у сарма,
 Г'ō н ал у т ядот мында нōма,
 У кая зиндана сара тари
 Эж лъ мын дькьрын дитари,
 Жь р'ожд хъаш дьманэ тьма
 О, п'ър' залул бу к'ьлама мыл,
 Эве р'ан'ати надьда мын,
 Р'еуи бум жь навала мабум

Эж к'ьлама мын ве пенета
 Ноляни барфа бэлэки а
 Р'уе веда дьбум беч'ар у нэхъаш,
 Мыр н'алйам, п'ай бум кани у шэв
 Кэв'ра к'отым эз р'ож у шэв,
 Баржер р'авим, ча мэрке сархъаш,
 Хъа гинанд ви бери Анз-Р'аш
 К'ьлама мын сазе бе снж бу,
 Т'иг ле нъыз бу, надьгншэ шие т'и
 К'ьлама мын у эж бьлур,

Бэлура т'ринэ аблдо тьри
 Бьбун эт'нмоке ван дэра,
 У кн заса чоньк г'ола сатл
 Чьдас сьлсьлэт нава гэлэ қōр'на
 Эж блур данэ сар дэва?
 Пар'ьтандьна дьл у шэгэр,
 Дьба кō даре ве бьлуре
 Вэ'де хъэда шинбуйэ нява меше
 Кал у баяа, лъ к'ō дьк'ьна
 Щэва канийа сар жь бьп эйнара
 Ч'ьваанэ дьда, ноляни ма'ра,
 Дьдэуьма жи хут ведаре
 Нэбуиа к'очк-сара, меша пешбар,
 Ицэу у ч'эм ле буна к'эмбар
 Дьдэуьма эж халкед мын жи
 Буна блмдар, иэжүе ван т'ьжи,
 Буна шар'к'ар у мэрке э'йан,
 Буна калке Қарэт'аждн, Ч'эхал,
 Қар' у К'ōльк, Ханч'энгзер'ин,
 Дьдэуьма г'ола калед "Дьмдым",
 П'ай нэв р'эбуна пешна дьжмын
 У сархатйа мерхасийа вана
 Эж шэ'дэти к'ьаш дьба нава
 Эноса нэмыри— "Мам у Зин...",
 О, п'ър' залул бу к'ьлама мын,
 Эве р'ан'ати надьда мын,
 Р'еуи бум, жь навала мабум.

Бой же вобула сьбака дьн.
Чекьрдара, постэки мазыи,
Же рэвина шавата дьл у газыи
Сазаки дьр'э нав р'ьн е мында
Бо шымаа'та мыи эже п'эр'вада
Эв авл эрqlи нылькы ышинэ,
Бы қрват жы ч йа жорда тина
Луле н'эсын жер'я дыкы к'эмбар,
У авл к'эфгырти дыда бэр
Қолатл же нышде дыстина

Нава ват'эне ма, н'эму дэрл,
дыамылына гьнд у бажара
Бы п'эр' у биска эл к'ылама мыи.

Бехоф эв бала дыбн нэр алила
Бь же қашатын мари у дыиы
К'ылаз а мыи стайрки сора у
Ана эв була "Востпк"-а доргар',
Гьрыске э'длаи же дыпжыи
Уолатед р'азаи эв р'азька,
эм ныцо дыбл нава овкйана
Дьда к'ыаше сьр'а тама қьр'на
Год у ба ре т'аза эв педька
А ныге э рше э'змин шовдыка

Эв була гэмйа атома—бузбыр',
Буйа шавқ, шамал, брусх у агьр,
Вева дыиы мырама нытина,
Вева нэр шэр'к'ар р'йа хэа дыбина,
Вева дэиגעбжыи быи ук у мазыи.
Гь э рда т'ьна вэж к'ылама мыи,
Лал башқайа эв к'лама мыи,
Канйа э'мыра у р'ьн' дыда мыи

ГОЛАН

Щаи, диса нат мьнл гьлнш,
Быбыл диса буна сэрххаш,
Элагата ма к'ьбара,
Гьа сьсын қай же дыбпра,

Эи гьлана э'длаей,
Э'пни э'йда шмаа тейи,
У кх астыи де бляада

Элагата шэ'де қьр'на
Гьредайи шэ'ра э'в ра
Дор к'ологе хэ'айи балэн
П'атте э'в ра буна хэлац

Миллионларга миллион мъләт,
Бәдләйе байраге сор
Бәдләт дәр дәр бәдләт,
Чава газийә әдләйә зор.

ДАЙКА МЭ ЭРМЭНИСТАН

Т'эвнэвбуи дьбарыа,
Дора нэwз дьгэр'ын.

[illegible]

И ашла тэда мэзынбумэ,
 Чыныкытэ тэда тэна хас.
 Ч'йа у баянне тэ гэр'йамэ
 Нэхмэнди, сэрдот у п'ехас.
 Тэв эмиаде тэ, дайка мын,
 Эз жи эвлодаки тэ бум,
 Наве хвэва эз йэки дьн.

Гэда тэ р'уиштыма
 Р'эх каные тэна элал
 Жь нэр канийа ав вахарйэ.
 Мана нире данка йэ жал.
 Пе п'ыншар'а сниг-бэре тэ
 Нэрт'ым хвар'а дьбума т'ер.
 Дьхм р кэрэнг, спынг, гзэр.
 Хама дьле хва чэтыр'а
 Тэви тэйр-туйе тэ дьстра,
 У мын пе блура дарии
 Дьр'ет эблма сал у зэмин.

Нав к'эвшака, ль сэре ч'йа,
 Нава гэлнед тэйи к'ур,

Н'эму дэра, ба гэр мэрийа
 Дирт-хэме тэ дьбун мэшур.
 Жь эвлэде тэ бона бэхт
 Дькэ мэрна, хэрибл та.
 На дьр'ет, нэ м'ат м'элат,
 Ле эвалэ сэр хвэва
 Нэза т'эна, қолч экида
 Нэка т'эна кн р'эст
 Бэхт тэ ман бигу қа мот

Скэва эхр'а сниг,
 Ч'эна хв'а ат м'аман
 Гэва нэрт'ан б'этиуот
 Тэв хэрт'ан хв'а нэрт'ан
 Дьр'ет тэра тэ дьэрна
 Дькэ мэр дьв'а хв'а т'э,
 У нэна нэрт'а хв'а
 Эдэ тэна тэ дор'а
 Нэкар'а нэрт'а дьле м'а
 Хв'а нэ, б'этиуот
 Нэка т'эна кн р'эст
 Гэва нэрт'ан хв'а
 Жь б'этиуот хв'а

Ахэб хнр'а т'э м'а
 Гэва нэрт'ан хв'а

9

143

- 26 -

12

13

24—

114

Әмәлдед тә й'әзар-п азар
 Хуаһ у бра, т'әв йәкәхтияр,
 Аваһ'әһати, бөлбөл, ббар,
 Әмә ма и в а'мриди
 Сәт у аһам дәсте мында,
 Тә хортәһи бәрбә мраз
 Жә һ бәз тә ма ым хәләт,
 Тә пәкьриә дәрә у бәхт,
 Аһәи пәһәм р'әж у сәһ әт
 У әмә сәбәб, бона мын,
 Ва хәһәд тә, вәт'әһә
 Мәһи Советнейн Мәһәи,
 Тәһә т'б шәһәтәкә д'һн

15

Н'эрт'ым цэби, ширьн вэт'эн,
Сэзи тэ те хабат у к'эн,
У не к'эда хвайя н'эдал
Бахт у мраз биэ нэрсэл

[illegible]

W... ..
 T... ..
 I
 W... ..
 V... ..
 S... ..
 K... ..
 L... ..
 A... ..
 G... ..

Әж ғыртыңа сунг у бәре ә'змин
Қайтпаң дәрхыттың ғар'е
Қаһтегіт'әманәбын бәр дортәр а
Імәкә Востокейә, нәбинайи.
Көтәт'іс вәкыр бо марьвайе

Мән лә бәр ч'ә'ва надит'ә
Зар'ед мыләте Кубае
Ч'ә'в у бьруе ыана чь р әнгина,
Ле баш зыым, ыәкы дьнйаеда
Һәрдәра т әбийәт данна хвәвә
Әж мырым һакә у додб иһкә
Әз зыым һоба дьле дайыкә һакә
Ч'ә'зминә зар а дьл п'әр дешина,
У бьринед хәдар әж вәдькә
Зәвсә ыан бьрина һа дьмннә

Мән иодит'ә агресоред вөр
Әжә дә'ма вәт әне тә дькыи
Тәмәстәт'ә сәтмәк'ә д'әхр
Жь то не ыана бьруск дьнәкыи
Әз шама, Куба, бәһ'әсәб шама,
Жә дә'ма ан то бунн хылас
Боһа алт'ындарий тәсәм д'ә
Мә д'ә'р бәк стандйә, һ'әжмәк'ар мамә,
Һава дьн тә тә хвә кьрә д

20 IV 1990.

Әж ч'һәед бьльнд, кө һун дьбиньн,
Дәрде к'өрдәнә сәр һәә лод буна,
Бә'р-бә'рыстане бәә п'ел данә,
Әж т'әмам һесре ч'ә'ве к'өрдәнә,
Әж гәлне бәә к'ур, кө дьбиньн,
Т'әә дә'всә бьринне ләвә к'өрдәнә,
Һава дор һа тә тә хвә с'әзһә
Рәсә'змин тә д'ә'р хвәк'ә д'ә'мнә
Әж р'әшә шин у ғырйе к'өрдәнә.

ҺАРО, ДЬЛЮ.

Һәй дьле һар,
Мәләхьраво,
Әж чь хәбар,
Қай шәһәри,
Тәсә'тә'р
Бәсә'тә'р
Мәләхьра,
Тәсә'тә'р
Һәң-һ әсәвә,
Зәләмә ғыран
Һәбә'тә'р
Кә'тә'р
Мәләхьра
Ч'ә'дә'р

МЪЛЪТЕ МЪНР'А

Эз донге та дьбынем, бэжия та дьбыным
 И ко фокет ра тин — дьбынныта,
 Бэбэа дьбын ко мэрэк бэи таран дьбынм,
 дьбын бэ кыр у дьбын кыр — дьбын мапп
 Дьбын м — дьбын дьбын у дьбын дьбын
 Ле т'арида та жь р'бл'е ма дэрнэхьстйа.
 Бэйт' у сархати, эпос у к'блеме ма
 Шиварбуна, р'нд талйанэ дьбын дьбын та.

Ч ия у зынар нэманэ, вэ хвэ ленадайна,
Гол у сосын нэманэ, вэки вэ пачыйна,
Вэ нывисаре хвэ кыйна к'эламе алав,
Былура дарни кыйна былбыл у п'елэав,
Бь вэ хвэстыне мылат кыйна агьр, алав,
У ши агьре нэтемыри нава қөр'на
Хэ ойкыйна у бардывна нава дьле к'орло.

МЪОАМЕ БЪЛУРЕ

Дале мында чырае
К... м...
Әш т'ав жи
Аңгеме б... м...

Кънѣ ушѣ ата
Бекълина
Наръ бѣлуръ,
Қойълина дѣртинъ,
Уль саръ дѣлѣ тѣя
Әмъ дѣрѣшъ, нѣ
Бѣмъ дѣлѣ тѣя
Әмъ дѣлѣ тѣя
Қойъ дѣлѣ тѣя
Нѣ саръ дѣлѣ тѣя
Дѣлѣ тѣя

Българска
 Қызылша
 Жылыра
 Салыу
 Тарихы
 Ақпарат
 Сауаттық
 Ақпарат
 Сауаттық
 Бұйымдар
 Бұйымдар
 Ақпарат
 Тарихы
 Бұйымдар
 Бұйымдар
 Ақпарат

Мьдаме былуре
Қай дурабина
Сөр'а к'ордана
Е гәлә қор'на
Қай гыли маийана,
Мьдам мана
У қай дәнге
Бог'иза к'ордана—

Қай пе былуре
Цыкна һәвар
Пе we бир тийи
К'ордыстана хә
Қай К'ордыстана
Цыкна һәвар
У әв пе былуре
Тәнг аьта лаьт

Дәһәм бәһүр
Дәһәм бәһүр
Һәр цөлькәә we
Әв симәә
Симе былуре—
Тыли, пәһ'иә,
Әв леве
Бәһүрәвә к'ордана

Бәһүр қай симә,
Дәнгбежа қор'из.

Дәһәм weва
Дыбина қал-баһа
Weва хәә һ'әсаб дыһәм
Сәре ч'иә,
Дыһәм к'әһәна
Бәрхә у миһа.
Weва дыһәм
Дәнгә қор'не дур
У мы т'ьре,
Ләһе қордә че
Цывийанә дора
Хәне Ч'әнгәер'и
Қаһәна цыб
Мерхәсе мошур,
К'әһәтнә wәхт,
Нысләта сәрwәхт.
Һәварийа к'ордана,
Бәрхә дәһәм дәһәм
Бә дәстәшур.

НӘХШЕ КОЛИЛКЕ К'ОРДЫСТАНЕНӘ

К'әһә дәһәм к'ордана оһә
Шәре бүх у қиза һ'әму р'әһи,
Е дора к'әһә хәртәд әһи,
К'әһә сар қизә ч'әһ'әһи буһә бәһи,
Нәхшә к'әһә к'ордыстанә.

Ә'wpe р'аш, кō пай һав дьк'шын, дьчын,
К сдәре дьбиньн қизе бәдәw,
Р ечуиннева чава кархазал,
Ть сүрәте ван р'уньшти гōлав,
Нәмше кōлилке К'ордьстанена.

К'ОРДЬСТАНА БЫРИНДАР

Қолынг, қорба,
Чь қам'ийә,
Кō бь зәлүли
Һесъра дьбарини?
Чави қам'ийә,
Р ечуиннева чава кархазал,
Ть сүрәте ван р'уньшти гōлав,
Нәмше кōлилке К'ордьстанена.
Чь бә сōр'—сәрма
дьне әw кōштын?
Әгәр тō тейи
Жь алие Бәг'дае
Бежа, бьнһер'ым
Чавана һ'але
Барзәппе мә
Ә'гит у мерхас?
Гәло чавана

Һ'але әwләде
Wәлате мера,
Wәлате шера,
К'ордстана мә,
Ә'рдс қәдимә?
Ах қōлынғ, қорба,
Гәло тō заппи
Кō гәләк қор'на
Бәри р'әже мә
Шен wәт'әне мә
Әw һ'әсаб дьбу
М әсәл һ'әдә?
К'ордьстан әw қут
Һәма әw ер бу,
Кō жь дәсте к'орда
Фьр'и у чу,
Һаше бу хōре
Дәwләтне дьне.
— Шәһире малул,
Чави дьбиньн
Тәһәсәтә?
То лә сар ағьр,
We һәвалә мы
Бәла бунә
Ер-ерьстана,
Ще лезик у дур
Һ'әтә бәрбангак
Ть ван вәбә мәшур.

Барбь we барбанге
Эз фьр'им, натым.
 Қольнге хариб,
Дьбаак ызыни,
 Iawe ын мылати
Э'гит ученә,
Бынолие кәлә "Дымдымьн",
Хөдане шан
Нинхәне м'ан
Марие хөдане
Хәншаре, таре,
Марие хөдане
Р'ьма зьрани
Әулад у т'опчие
Тәпә "Давбар'н",
Т'опчие хөдане
Г'оне "ә'нгәле"
Q... бар...
... ра...
Б... ра...
Бьра бәабә,
Бь... бәжә
Дь... бәрим
К... валабә,
 Г'әдо, херхазә,
К'ордыстан бәдәм бу
К'aw у к'әбар,
Т'әбийәтә лье

Хәмле хwә һәршар
Жь К'ордыстане
Ньлдьда т'әмам,
К'ордстан гөлдьда
Баһар, баһар,
Ч'һәед бишметгөлин,
Т'әпәбыльд,
Wан дәф-дә'wатава
Дьбун р'ан
П'ьлте ә'wра
Дьбун ма'ан
Шә'р у шәмақиә
Дора к'әлөзә,
Р'ишһе wана—
Н'әзар-н'әзар кани,
Бь хбәл-хбәл
Дьк'ышһан аза,
Н... мөхмәр
У... хәс
Дьбун р'ан
К'ышсе бук, қизә,
Дьбун р'ан
Шәред wан...
Г'әва wедәре
Нәдьчу ава,
Q'һ сар тә'wәтне
Дә'wата бу әw,
Әшқ у р'онәйн

Льта тьрдара.
Кѳ К'брдьстан к'ьвшбйз
К'aw v бадам

Ц те манда тьдх к'етам тьнд
Эw т'эв жи маqаме бьлуренэ
Бьлур, жь тьдх маqа тьнд
Ц тьдх т'д, р'дуба тьд
Шэате дьдх дьдх мэрйа
Мьдам қай дьдх гьдх фэ'мдар
М'гали эмане дйа н'эла тьд
Қай н'эсрета дйа мьдх мана
Эw дьдх у шэате к'орданэ
Нава бьлуредя хэар'а тьдхана

Готх шайир, ахьр ян э'мрнда тэр'э шэрма
Н'эсрета йареби,
Р'ожед тэ жьмартно, тѳ най нэйн, нэйн т'ѳнэйн,
Бэсэ бьстьрей
Гот-хэй на э'фэрым хэр'а, хэки нун н'этани шэ
Не мьдх фэ'мнакын
Ль мьдх нэйнэ р'у-р'идэне чилэ-қарқаш у ани
Каре хэа дьдхм
Нар ма хэ дьдхна н'эте-н'эте н'шас у тэри
Нак'эвна сер?
Эw баде гѳла, кѳ хэа тьдх тьдх тьдх тьдх
Бэсэ нэкс'шнэям?

Чэр'а к'ьвш нунэ хэки йара мьдх мьдх мьдх мьдх
Гэрэ бьзанбьн

Жь дэнге нэваре р'абума н'йа,
Дьдх мьдх р'ыщфн, ле мама нава шййа
Ч'э'пед хэа хэкир, қанд шара мьдх.
Ша бум, ле хэки бу, нэт у чу,
Нди р'анэзэм, бэри хэки ле да,
Дэнге нэваре бэр гѳне мьдх бу.

Г'ало эте н'этани хэки р'ожа сэг' бьдхнэям,
Аниа К'брдьстане бэр ч'э'ве хэа бьдхнэям?
Г'ало хэа к'энге вэба бэрбанга К'брдьстане,
Хэки бьнар-бьнар гѳл вэбн хэа гѳльстане,
Эз бн дэф у зѳр'на тек'эвма нэв хэки гѳла
Минни бьбьдэке шэате тек'эвма дьдх.
Г'ало эте н'этани хэки р'ожа сэг' бьдхнэям,
Дэнге шькнэте дьдх хэа эд дурва дьдхнэям,
Шерге дьдхнэжнэ нэв, дьдхнэ қарат, кѳ р'эбн
О, шерге азадар, нэкус у шэрата мьдхт!
бэри

We нaвнч'ьр'ке Хане Ч энгзеп'ни
 Буна шер, пыльнг р'абунэ п на,
 Уат'аве хва набельн дылб'рин,
 М we р бн' бьднэ зозвнэ у ч йа

К Э Ф

Бэр п еле бэ'ре аз чэрчьрнма зэ'ф,
 Гьре машама у бумэ к'эф
 Лама жи бса наэ ч наькьх
 У бэр п'ела аз тэйах наькм
 Аха бь баске хвэй занф у к эф
 Эа қай бэ рер'а дыбьм фиц у дэ'ф,
 Дыбьм н азар саэ у дыбьм т'эмбур,
 We сазбандиева дык'шьм қолч'е дур,
 Дыбьма хели бой авэ бэ ре
 Ча хамли хейэ ль сэр нэдэре
 Бем аетнйабун хвэ дыхэ шне ноди'нар,
 Гула кб чьрэ азайн ч ф'лар
 Бэ'р дын эжинэ, "лури," дыбежа
 Дычалцино у, , веда давежа
 Хошнча аве у мола п ела
 Эм галне мызын сэр левэ
 Щарна дыкм кб ньдобьм пакшар
 Фэ'мкьм хэйсате шэр'е бэ'ре

Ле п'еле we мын нълдыдошнзын жор,
 У бала дыбьм сэр р'уе бэ'ра шор'.
 Эз чьмэ бэр қэwата пеле гөр',
 Гава бсанэ қануна э'мьр?
 Эз һар һавара wан мэрне беч'ар тем,
 Е дэрге тангда гоманбьр'и бэрбь мын теи,
 Р'ода дычын, ле тышт т'она быгрын,
 Дэсте хвэ давежна мын, қб хьлазбьн
 Тьре аз к'эфьм сэр п'еле бэ ре,
 Дисэ лэз тема сэр бангзе бэре
 Wэхта дынйа лап азаба у шен,
 Т'эви п'ела эзе жи бь стьран бем
 Данге һаварһатйа дыбьнем, тея...
 К'брдестана мын we э'сэ бьва шен.

Бэр п'еле бэ'ре чэрчьрнма зэ'ф,
 Тьре машама у бума к'эф.

Дыбежын, гаая чьэли билл дыба,
 Мылате we жи пер'а онда дыба
 К'брдестан һэйэ, хьэлиһа we дымнэ,
 Дора мазэле кал-быва шинэ.
 Хьэлиһа К'брдестане р'эwш у гөлино,
 Эмладед we мере э'сэлино
 Дьлда һ'срэтэ азае, бьрнэ,
 Борне кал-бавайэ сэр wан дымнэ.

Бэ'са азаһе те.
Дэнге Гаарэ те,
Ына кол тэа те,
Хошина канһа те
Һәврһати Һе теи
Әһе гышк һәвр'а
Ук оһәт тәһе
Ук оһәт тәһе

ДЭНГЕ АРАМ

Дэнге к'ыламе тә
Араме б'ра
Аһа қай тә жи т'әһи
Қоблыһе Сурһаи
Дәһе һаззә Һәра
Һәти һәһа
Тә қасьде һ'асрәта
Мыһи һе дәһе
Хәрибе дур Һәләта
Быһалһе хәлһе
Һәти сәр һелиһа хәһа
Бал мә һыһиһи
Қай һәти жь бәр'һе
Шәһәтә дь һа

Һ'асрәта к'өрде Һәра
Қай аһәһа гәр'е
К'ыламе тәһа дьһы
Шәр'к'ар у һ'әһфдар.
Һ'әһтиһа Һи шәр'һа
Дьһы һ'әр' баһар.
Ах, дэнге к'ыламе тә,
Араме б'ра.
Қай к'әһа дьһе мыһи жи
Әһ дьһә Һәра,
Қай қар'һна қоблыһе
Ль Һәһ дәрәһа,
Қай әһ газһкьһиһи
Дэнге к'өрәһа
Быһре, тә быһре,
Араме б'ра.
Дэнге тәһи Һе б'һәре
Һәр'ә һәрдәһа.

Жь Һәһи р'әһә Һә гәһи Һә'дә дәрбәһиһа,
Лә жь б'һа мыһи әһ қәһмәһдһи һе һәһуһә.
Гәһәһи қәһиһи гәһиһиһи б'һиһиһа ч'һе,
Һәһ дит хәһе т'әһиһәтәһә һ'әһмәк'ар у чә,
Һәһ кәһиһәкә бәһ'әһәһ б'һи, һәһк у р'әһи-р'әһи,
Һ'әһа мыһи чәһә бәһ гәһәһа, һәһи б'у дәрәһи,
Һ'әһәһи чәһә дьһиһе мыһи кәһәһиһи к'әһи,

Жь we эше ахинэк жь дьле мын дэрк'ат.
 Аwa ль сэр қәwата хwа жи п'ьр' баwар.
 Незики кевьр бум у хwаст әw һ'одкья хар.
 Т'әне бум, чьqас қәwат мында һәбу, т'опкыр.
 Тәсти шаһьлиа хwа жи кәвьрир'а шәр'кыр
 Қәwьмп, пышкева шьмьтим ль wedәре,
 У даwса жи кәвьри аз гөлол бум жере.
 Гава сэр һ'ьше хwада һ'зтым, ньпер'и жор.
 Мын т'охминкыр, кә әw кавьр сәре знар бу.
 У т'әне готакки шийә ч ук дәрва мабу

Мала хаземне мып,
 Ль к'ө бьбум хйлам,
 Wәхтв р әх we дәрбаз дьбум.
 Бәрт мыт тапә ~~хәдәти~~,
 Бәртәга шна о мре хwәйи
 Дәрбазбуи бәр ч'ә'ва дьлит
 . Ie kha т'амам һ'әдмйә
 Әw соqаd у мал
 Wьр һәр ава һ'awзе мәрмәр
 Дькә гәлә-гәл,
 Тбә бежи қәй wьр дә'wата
 Бәрт ~~хәдәти~~ дьмал

Хәwнеда дьбьнем к'алина бәрха у мийа,
 Щарна дьхwәзм р абьм у һәр'м + сәре ч'айа,
 Бьдизьм, к'әфкәм у бьгәр ым wан цәйә

БЕЯ ЗАР'А Т'ОНӘ Б'ӨБ У БАҺАР

Әw малед теда
 Зар о т'өнәна,
 Қәй п'әнише тә'ве
 Же дьхәйндын,
 Нак'әвиә мале,
 Қәй жьн у мере
 Шансәг' у шаһьл
 Тьбына аһьл.

Щне зар'о т'өнә,
 Н'әсаб дьба wәк
 Да wага бе дәф,
 Бе шайи, зөр'на,
 Қәй дә'wат нинә
 Шин у гьрина.

Баг'е теда т'өнә
 Т'өнәнаи ~~хәдәти~~,
 Н'әсаб дьба щне

Ма'ра, дѡп'ышка,
Цър' у цър'ыстан

М. шет б. том да
Огар шин набън
Даре тэр', шаһьл
У нагрын дэвса
Ван даре мазын,
Кѡ а'мыр дан ван,
Меша we һ'ышкба

Щарке кѡлилкэк дара севар'а
К этѡ һ'ѡщѡте,
Кѡлилке готе: чарѡ тѡ мыр'а
Нѡк ѡщѡ дѡще
Бона мѡрьва гышка а'энзтыр
Эчѡм, кѡ һѡма
У ыра т'ѡнѡ т'ѡ кѡс мын четър,
Һѡр кѡс we занѡ
Дѡ хѡмла хѡсѡм бона мѡрьва,
Бѡй қиз у бука,
Жѡ бѡна мын хѡѡш ль һ'ѡму дѡра
Шана мазын, ч'ук,
Дѡ чѡр кѡ һѡнѡ, ѡчѡа дышкенѡн.
Дѡр ѡмѡтѡнѡ

Даре быһистын гыһне кѡлилке,
Һа шаба we да
— Тѡ цѡр'ѡ нѡба, хушке, р'ындѡке,
Пѡсне хѡа нѡдѡ,
Кѡлилке мын жи һѡр баһар һѡнѡ,
У һѡр кѡлилкэк эмише тѡ'мѡ.

ГОНДЕ Мѡ

Гонде мѡ дурбу, бѡр п'ѡр'ѡ а'эмѡн,
Гошѡки нѡнас нава дѡнеда,
Гѡнд нава кѡвыр-кѡч'ыкада бу,
Р'ѡед зѡраа, кѡ бѡрбѡ мын дѡчун,
Тѡе бытѡта тамаре гѡнд бун
Зѡнаре мыра қаси мѡнара,
Қѡлиштокада — һѡлуһе тѡйра,
У маде мѡ жи ѡак ѡан һѡлуһа,
Дѡе бын а'рѡдеда, нѡ сѡр зѡнара,
Эм-зѡр'ѡ, нѡт'ла щушѡке тѡйра,
Һѡр цѡлч'ѡк бѡ мѡ нас бу ѡан дѡра,
Бѡ гѡнде мѡ "дѡнѡйѡа к'ѡта дѡбу...",
Асѡн рѡгѡдѡ мѡ дѡнѡйѡа тѡйбу...,
Гѡви мѡ дѡхѡ эст дѡнѡйѡа бѡнѡта,
Эм һѡлѡдѡк'шѡйѡнѡ ль сѡр зѡнара,
Тѡ мѡ а дѡнѡйѡа тѡйбу тѡйбу
Пѡ гѡнде мѡ тѡйбу тѡйбу тѡйбу
У нѡ жи тѡйбу тѡйбу тѡйбу
Мѡ т'ѡре дѡнѡйѡа тѡмамынѡа хѡѡѡ
Бѡр ч'ѡ'ѡе мѡйѡ, эм we дѡнѡнѡнѡ.

Иро бае пайзе хат,
Нэва сар чарнькал йьлат,
Илра охлын мьн т'л'мешкыр
У саре хвэ бар ши харькыр.
Чьмки пай чер'а дьхат
Зьвьетана сор' у сарт.
Гало дьле мьн вьстнаи
Ве тейлаха бар зьвьетане?

ҚОРБАН

Рожәке дйа мьн гошт дани бар мьн
Мьн бы иштәи әв пе нон тыхвар
Дайка хвэр'а гот чьмекс т'емн.
Лобен қан гоште кар-хәзаланә
Бьхвә, әз қорбан.— ве мьн мезәкыр
Нә барха та иро ма сәржекыр.
Бой қорбана та ма гошт балакыр.
Зә'ф персбум у бар хвэ к'әтм,
Г'о гьли нәдит дйа хвэр'а бежым
Гошт у нан бар мьн буна жә'р.
Қай сар мында дьнкийә һатә хар
У дьм хвэ дьм бумә хвэ дьм к'ар
Қай әз бумә к'увне ч'е т'ийә.
Қаси р'әһ'е хвэ бәрхе һ'ыздькыр.
Қорбанхвэр'н ә'мьрда т'обәкыр

ТО ҚОЙИ?

Тә к'ойи, щәһьлтйа мьн,
Гази тә дькьм, тә к'ойи?
Нә вәбуһә сыбака дьн,
Тә набиньм, тә к'ойи?
Бар ч'т'иэ П'р сйа т'әб'әтә
Дьнйа кыр ч'ькле щьнәте.
Дьмақәсқ тәйр, тәйрәдә
Әшқ у шабуна ван бе һ'әдә.
Уд м'на сәле дьа
Һелуна хвә чедькын
У т'ьре гази мьн дькын.
Һаһар дйса ша дьк әнә,
Бей тә әз мәт'ал мамә,
Ле тә иди к'әвиш наби,
Гази дькьм, тә дай наки.
Ва ә'мьр буһә дортәр
П'ел дьдн оакйан у бә'р.
Дәнг у бә'с к'әтйә дьне,
Ле дәнге тә зиз қәт иәе.
Һ'әбә тә дьле мында.
Шәв, р'әж әз тә дьгәр'ым,
Тә бир тиньм һор вә'дә,
Кәтм шәр'ым г'иро
Гәло т'әбнйәт чьма
Дәре қор'на шиндькә.
Ванр'а әв набә тьма.

Жь калбуне р'адька,
 Н'азар бэлгэ дьда чан,
 Дьхэмьлино нэр сал,
 Ле аз кьрма йэки кал,
 Нэ дьһелэ шаһьлти
 Щарка дьн вагар'а бе
 Нэ дьһелэ нэр'мо бал?
 Ле мьн дьчын йащ ү сэл,
 П'ор' ль мьн дьбын қарқаш,
 Бо шаһьлтне лап нэхwэш,
 Шаһьлтиһа мьн эw дьба
 У иди пашда нада
 Мьн шаһьлти п'вки надит,
 Т'эээ пер'а бьбум нас,
 Зблме леда у аяит
 Чав а кблилкэка хас
 Ах, к'бйи н'ьсрота мьн,
 Нэ аабуйа сьбока дьн!

Ш. эр. мьн,
 Гало занн,
 Wэки бэлге т'ьтуин та
 И. бун. ыр

К'ндаэре мьн хуна хwэ р'ет,
 Ле к'б' а'рде хуна мьн мет.
 То қыһоэте хуна мьни,
 Ньһа жи тей бар дьле мьн,
 К'б хэме мьн бьр'эвини,
 Ле тб бь хwэ қэ наблин,
 Wжи т'эв тэ
 Агре дьле мьн дьшк'лэ.

Ньрсини — Шайир гало қат гэр'йайи
 Йер, йерьстан у т'опрахя?
 Гот — Бэле, гэр'йам, чума нэр ши,
 Ле н'абф, кета мьн ма кинди

Ньрсини — Шайир, малавво. қат нах'эни,
 Мари т'ьре дьгрий дьле хwэда
 Гот — Шам ата бьзургейэ дьле мьнда,
 Жь wс шэw эте ч'и пед хwэ а. да

Р [] [] [] галд чанд саада,
И [] [] [] [] [] [] [] [] []
У [] [] [] [] [] [] [] [] []
Г [] [] [] [] [] [] [] [] []

Хал, то эн он полман,
Баре халре сэр пышта та,
Б [] [] [] [] [] [] [] [] []
Qот тō пак'эви л'але хва

ДЫНЬА, ТО ЧЬР'А ОСАНИ?

Дынйа, чьр'а ѓса фелбэзи?
Хэйсэте хэова тō конаси,
Т'эмам вэнаби бэр т'ѓ кэси.
Царна галэ л'эифдар у к'ини,
Ле шарна жи қай йа бэре нини
Дьби баг'-баг'ча, кōмилк, гōл [] [] []
Т'ѓ сэрэдэри жь тэ нлхэм аз.
Гавя тō эх қас баши у к'ардар.
У марьваер'а тō тини бьһар,
Г'эифа тэ нинэ, тō дьби л'эфдар?

Дынйа, чьр'а ѓса фелбэзи?
Т'эмам вэнаби бэр т'ѓ кэси.

Сайа шымаэ'тейа аз дыминь,
Баһар-баһар мырим мын биртиньк.

ЗОЗАНЕ ГОЛИН

Wэ диса йа хэа кыр,
[] [] [] [] [] [] [] [] []
Д [] [] [] [] [] [] [] [] []
л'эсрэт у бьрини:
Нна иди буна
Залул у зорни,
Мыжулиһа wэ моһа
Һэр т'эне э'эмини
Кэине wэ бь л'эсрэт
Пай ма дыгьрини,
Wэ диса йа хэа кыр,
[] [] [] [] [] [] [] [] []
Д [] [] [] [] [] [] [] [] []
Табийата саргованд,
Wэ диса дьле ма
Б [] [] [] [] [] [] [] [] []

Ах дьле мьни р'абэн жи
Дүз минани ван зозана
М...
Бона же хазала к уви

Шайир машоде баһар, т'абийәтейә,
Зорне ма к'орта жи нәхше вена,
...
Эгар т'онабын әш коллалкел хасә

Кани мыр'а бука зьм'ым,
Бука хәк епме ләбүдчйа,
Г'б баһар нәкым әш әзъм,
...

Гәле шкәсти не ...
Пе дьле к'е ви р'азики,
Әш к'ынд нәкә т'б п'иләки,
... майки чам а леки?

Гава дәсте йәхилә
Қалч'ич'әка дьбиньм,
Бәрхвантийа хвә бир тиньм.

Н О Б

Галә гәр'йам, чумә шинә,
Хвәлийа дьне да бьн и'йи,
Зозан, аран аз гәр'йам,
...
Нәшкева ль хедәре
Вә мьн қалфе қизә ди,
Бәрбә ч'ана чум һеди,
Нава зорне хәмилә
Мьн зорикә бәшқә ди...
...
Әш бәдәм ийа х'әһә
Әш һ'аландым ши б'и шә,
У шәһәтә ви дьһи
К'әтә пәһә ии дьһи,
...
Әш һ'әһранә ви дьһи,
Дьләм вәһә хәмилә
Бира гөр'бә һ'әһә мьн,

Быш-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Ле пахъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ

Чвар ко те сир-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Коллук, р'у-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Ана дь-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Бина-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
К-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Гире-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Ана х-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
У-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Т-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Т-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Л-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Р-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ

Ле аг-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
На-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Т-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Э-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Т-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ

и у-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ

Гавя дь-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Гавя дь-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Гавя дь-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Давитна-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Э-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ

Бона-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Дь-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Бе-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ

Аз-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Х-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Шар-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ
Гавя дь-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ-мъ

Тави кара, бърха

Доклад бар: 2 р
Эм тус хийн бэр

Деме хуэ надькыр.
 Қай бы шу шур'эи!
 У ма һэвр'а дылист...

Qar'a-qar'a mə bu,
Dərva lə hər dərva,
Hətə kə əvare
P'ə jil dəyü vaa.

Листьяеда р'ос
 Ль пыш л алте э'чри
 Царна х'вэ вэдышарі,
 Кр'і, ж'е, д'е, р'е

Җылы хуҗа
 We диня хуҗа дьда,
 Гәло эма бей we
 Җә чав анык һәвр'а.

Ле гава гълице хорав
 Ве жь ма дьбьнст,
 Р'уе хма дьгѣнст,
 Иш нъдънст.

Шэззе ыс эш бу.

[M F T d Ave.
 [x T p d m M
 [M T r k G T d,
 W r k b d b h a b e M o c o d

८३३८३३

[illegible]

К. С. АЛИНОВ БАР МЭ БӨМӨНӨТ.
[ХАМГААГАХ АХУЙН ХЭРЭГ]

$$f_1 = \frac{1}{2} \left(\frac{1}{2} + \frac{1}{2} \right) = \frac{1}{2}$$

В. М. Мухоморов

1. The first step is to identify the problem or goal. This involves understanding the current situation and what needs to be achieved.

- 70 -

Ле бой н'эладне баг'н у р'эз,
Хайсате тэва мазыбума аз.

Чадва жы дйа хчэйа р'эһ мәти.

Тэ вакэ п'ашла хва, Элагэз,
Дэжэстнэжы темэ бал тэ аз,

Го бөшшүгэ мөнү, Элэгээ,
|| 1 2 3 4 5 6 7 8 9 ||

ДЫНІА ДА МЫНЭ

Дудом лотима, йага буб,
 у ч м нип у тэв
 Холд-холь аве кибийа
 Қай хабардипп йара мына
 У эз мена дьбым н'эжмак ар.
 Шыпгина бае х'аши наздар
 Қай р амусана йара мына
 Дв барфа ч йа бса қардаш,
 Қай синс у баре йара мына,
 Дэ ле тиро, йаки сэрла шш,
 К милке ыр льбасе жева,
 Н'эму р'энге х'эсти жи лена.
 Мижэ аьрав жер а хелийэ,

К'эскэсора һ'эвтр'энг к'өфийа we,
 Мерге к'өлилка, гәли у ч'йа
 Шькәвте мазын, вьк у вала
 Қай бона ма к'өккә у сәра,
 Қай мала мына, мала ә'сли,
 Әз ә'вә т'әбийәте у ч'йамә.
 Уыр зәуыщима бы ә'дәти.
 Нив жи мәр а шәмданә, ч'ьри
 Бона р'өжед ог'ьрме гьрая
 Бьруск мәр'а т'оп, шабьрханә,
 Салада хвәсти п'ашьла мынданә,
 Тәйр у тье ведаре-сазбәнде мә,
 Н'ар', баске вана мәр'а дәфә
 Әмьа бук у зә'вә т'әбийәте,
 Бьһара р'әнгин бона ма те.

ДӨ БЬРА

(Зарготына шма әтә)

Һәбун-т'биәбун .. дө бьре һ'әла.
 Әве тә барьш, һәвр'а шан-қөрбан.
 Ақьлы, т'ьме гөр'а һәвданын,
 Қәдре һә заньн, һәв дьһеашинын
 У ва те вә'де вани зәуаще,
 Бь қәйде дьне дьзач'ыщын әу,
 Мәшбурьн бьжин һәрчар т'әян һәв.
 Нава маләке, бар агьрәки.
 Ле тәләбәхтер'а тә вәрә ижа

Нола нәдьчун һ'әрдө жы һәвр'а,
 Һәвр'а дьк'авьн т'ьме һ'өщәте
 У һәрр о дөнге шар'-дә'а з ван те
 Хәбата бьра-щот у щотк'арн,
 Дәстн жына кәр'ын у стәлар
 Жь шар'е жына бьра т'ав накьн.
 Һәбуна хвә п'арәвәдкьн,
 Һәшбьр'н жь һәв щьһе дьбьн.
 Бьра һ әйра һәвданын һәр шар
 Ле жыһе вана, чавьа гөрә һәр
 Те вәхтә нан дьруһе, бедаре
 У гана лә вьра т'й кәс намкнә.
 Бьре мазын е бьч'ук бир тинә:
 "Бьре мы һе шаһьлә, нәзән,
 Әт һыңәки тедәкьм р'әсге вана..
 Тәрих сәр һ'ара бьре дөтинә..
 Ле е ч'ук жи ва дьфькьрә.
 "Зар'е чи зә'фьн, жына к'әфьрә,
 Әв гөрч жи жер'а әв'әшә к'арә..
 Чанд гөрзә дәтинә сәр п'арти бьре,
 Бь дьләки р'әһ'әт әу дьчә милә.
 Оса чәнд шьри һәвдә бир тиньн,
 Ле қәт һәж сөр'а һәв миньн.
 Шәрәке жи әу һәвдә һәвданын,
 Тәва гөрзә дәтиньн сәр ләда һәв
 Гөрзә һәвдә к'әвш дьбьн бар ч'әв
 Бьра р'әсти һәв тәя, һәв һ'әмәз дькьн.
 Һәвр'а ша дьбьн у т'ер дьк'әшә.

МЪQAME ЦИМАЭТЕ

1 йар ѡра, аз харибъм.
От харибе нэ лъ вьръм
К теиб патым, бумэ банги.
Этх аирака тэ ѡи тэнги.
Ле ле ле ле

Ах, дьле мын нэла-нэла,
Г'о кэсэки нафела бэла,
Бьн п'ар'дейа, кэс набила.
Г'ало чь саре мын тила

Эт им майи, бе н'эен, нэза.
К яке нэеи тэин бэза?
Дьле мын бафэ г'оле би...
Гамьк наг бине бок'ин...
Ле ле ле, ле, тэ харибу...

Г'инде мода чь галина,
Чардоре г'онд ч'э'пканина.

Баварийа тэ быта нэба, э...
Кани сэба гьшка нинэ.

Ло, ло, ле, ло

Тэ хормийа жь хас хормийани,
Тэ какьла зэр гузани,
Тэ малн'эма фэниш дьлани,
Тэ ньн г'оли, ньн р'ьн'ани.
Ле ле, ле, ле

Сурате тэ нинэ зара,
Р'амусана не че сара.
Та ч'э'пр'эше, н'эба тыри,
Шнана хариб нат тэ би...
Ах да ле, ле дьло, р'эбэно...

Ле, ло, ло, ло...
Дьло р'эбэно.
Кузе щане, эма шотын,
Кани, сосын у кавоткын,
Ах, бина нан г'эл, сосына
Чардоре мэ че эи сотын.
Да ло, ло, дьло эт'име...

То ло, ло, - о
Дьло рэбанг,
Нива гонде ма дорк'эти,
Чярдоре гонд нивак эр,
На дьэвр о у we шаве
Цорьх гартыг, дано бара.

Нив чу ани, кй вагар'э,
Не дьле мын гонде хёде
Нива гонд ма дорк'эти,
We хэндйэ, вагагар'
До ло, ло, ло, ло

Алле Эладэг'е мыжа,
Фай тэйрока чьр дьр'ыжа,
Мыра дайка мын дьгыри,
Н'эвря мында кэр' у гежа,
Ло, л

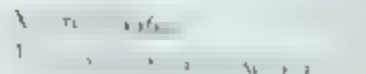
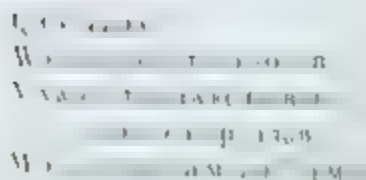
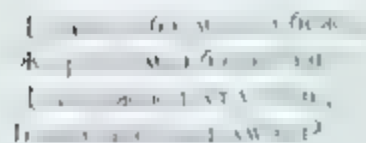
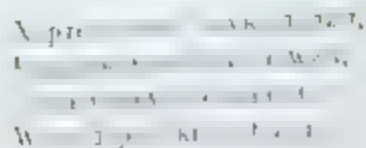
Ах ль сәре Эладаг'е
Микэ хәриб we дькблэ,
Залул-залул на дыгалэ,
Нива гонд ма дорк'эти,
До ло, ло, ло,
Дьло, хәрибю.

Мйа геж бәрха хьа дьгар'э,
Wa галики к ур нышбара,
Бәрх сәкыйя н'афа гели,
Ньзана чь we бе сери
До, ло, ло, ло...

Эз хәрибьм, ах хәрибьм,
Дьба хәрибиэда бьмрьм,
То кас т'она мынр'а бежа
— На дайка та бо та гежа?
До ло, ло, ло.

• • •

Дъте мѣт дѣй е мѣт нѣпѣ,
Б. жѣя дѣмъ кѣ дѣмъ.
Дѣте мѣт мѣт фѣдѣре
Вѣ гѣло, гѣло гѣрано,
Бѣмъ рѣкѣ, дѣмъ бѣре
Гѣст у шѣмъ дѣмъ.
Дѣмъ гѣре нѣ сѣмъка,

А то чарх мѣсяцъ
 Бѣла рѣка мѣсяцъ
 Мѣсяцъ чарх мѣсяцъ
 Мѣсяцъ чарх мѣсяцъ

Ахъ бѣла рѣка
 Чарх чарх чарх
 Чарх чарх чарх
 Чарх чарх чарх

Бѣло, шано, азъ бѣла рѣка
 Бѣло, шано, азъ бѣла рѣка
 Бѣло, шано, азъ бѣла рѣка
 Бѣло, шано, азъ бѣла рѣка

Ахъ бѣла рѣка
 Чарх чарх чарх
 Чарх чарх чарх
 Чарх чарх чарх

Бѣло, бѣла рѣка
 Мѣсяцъ чарх мѣсяцъ

Ахъ бѣла рѣка
 Чарх чарх чарх
 Чарх чарх чарх

Ахъ бѣла рѣка
 Чарх чарх чарх
 Чарх чарх чарх

ПОЭМ

1. 1. 1

Алыке Игьрдаг'а блянд ви бари,
Сар сипоре Иране у Р'оме

Жь ч'аня баржер ш'ахоре Урмне
Г'бндарикси, мьр'а бьяне нэвал,
Эве ва бь ег'айе Т'айаре кал
Бьвм пав гал'ба у саре ч'ба
У шипидым брия дьде г'бндийа
В'хн'е мы г'бндийа к'эт,
М'а...

Шивитийа мьн к'эт бира мьн
Эт'ва ш'ам пав б'эг'е г'бля
У в'л'акым б'ал'к'арына д'бля
Эве ва бьвм ч'ба, пав г'бля,
Г'ало чь дьвежы д'р'б'а х'в'ада
Г'или д'р'б'а се м'р'баданьн

С'а д'к'р'м'ан х'б'н'е фар'а
Эв'а б'ар'ад жи ш'ван, нэв'иле нэв'н,
Е дьне - Ф'ор'анне т'б'н'ар - фар'ыз,

Р'ое ш'аж дьда жь орт'п а'эмин,
С'ин ма сар б'эсна нэдк'эт э'рде,
Иди в'аст'ил бун жь б'эсно у зин,
Ле сар б'эсно т'б' х'ава к'е т'ет
К'б'ил'ке сар р'е р'энт-р'энт у х'ас,
Эм п'айа дьбун у дьбуна нас,
Аня кан'ийа бь д'энт'акн х'в'ан
К'б'ил'кар'а к'этыбу г'б'л'ан
Б'акн н'ен'к д'ора ма дьбэв'ийа,
М'р'ад'е...
Эм...
Ир'анеда блянд бун саре в'ан ч'б'
Эм ч'ава к'б'ан бун, г'б'идн жи т'оп' бун,
Б'а...
Эм х'а...
Ч'ар'нкале ма ч'анр у ч'иман.
Жь ма б'н'эки дур, сар ч'анд г'ала,
Х'в'ан дь'нат д'энт'е аня кан'ийа
Дур'ан д'энт'е блуре х'в'ан дь'нат.
Жь д'энт'е блуре м'олути дьб'ари,
Б'ас с'анк жи д'энт'е бар'бь ма д'анн,
М'а...
К'о...
Т'айаре эх'тийар жь ма л'ерси:

Тьхьа — тьхьа мь дьнан кьомь
 Wə'dəki кьында ош блурван нат,
 Сəхьын бəр мə бə тьл кь шə,
 Бь ə ширати вт ьлав да мə,
 Натьна мə цыбулкыр сəр ч ə вə
 Чинна зрəрəжи щинə хь əдə мə
 Цьвəвчə шəнцə кəмє вь цот бу,
 Ч ə'вр'əш бəдəш у бəжиблəнд бу,
 Е Ch'ид дьш'ер'и, дьмə н'ьжмəк ар,
 Шəккє вь бəр ч'ə вє мьн пачə т'əшар
 Гəптинə гəт'и кə бə'урəхə,
 Цəрдє гəрəн жь вəнə дурхə
 Əш лəд'хьəст бь мəлу, и
 К ьлəм дьст'ырə бь зəл'ли
 Нəр к'лəмəк əш дьгəт
 Тьл у н'ькəвє мəрн'иə дьсəт
 Wə'dəki шундə мə т'ьрє ч'иə н'ьлш'иəш,
 Пəзє блурван бəрбь мə к ьш'иəн
 Бьлурван кə дит, цəйдə гəч'иəст зү,
 Нєрə шəдə сəхьынə, пəз жə шə
 Пəшє нєд'и-нєд'и вəнцə ч'и
 Гəйар блурван ш'ер'и дьлшə, к'əбəр,
 У вьр р'ишпнє мəйи мəцул у хєрхəз
 Шьвəнє пьспəрр'в əм кьр'ишəк
 — Əв блурван, пəвє вь Ch'идə,
 У хьə жə дəг'бєл'и тə мə
 К ьлəм т'ишə д'ишə д'ишə
 Гəл'ишє вь хьшəст'и мə зүд

Ch'идє мə ə'йиш тəйрє ч'иəйə,
 Əш мина бəтє бє пəр'ə,
 Ль ч'иə у бəн'иə дьгəр'ə,
 Сəр зшəрə, р'əх кəш'иə
 Чь бєжым мєвəнє мə мəцул'р'ə?
 (— — — — —)
 Бьлурə вь т'ьмє сəр лєвєшə,
 Кəлəвє кəл у бəнə сəр мьтə,
 Пəнəнə нəп ль сəр пəшəтə ч'ишə,
 Кəрн жə бєл'ишп вь б'ишə,
 Нəр'гəв, т'ьмє чəрдəрє ж'ишə

I

Мєвəнє əш'и, р'иəст вəр'и бєжым,
 (— — — — —) шимьри дьжишəл'и дəрə
 Жə'ш бəл'и хьə дьм'иш'и тəмə
 (— — — — —) ир'и дəнє хьə дьб'иш'и
 (— — — — —) ш'ер'иə нəнцє дəм'иш'и
 К'əш'б'иш'и пəсирə мə бəрəдə
 Нə жə кəл у дəрд мəшəлє дьдə,
 Ашəл'и əм дьк'иш'и ə б'урə шəр'ə
 Мьдəб'иш'и нəйəрə у гəр'и
 Зш'ишəнə чəт'иш'и кə тє сəр шəр'
 Əш дьб'иш'и чəш'и дəрє б'иш'и
 Кəмəш'и мə жə қəш'и бə'рə,
 Ə мə дьхəш'иш'и н'əш'и дəрə
 Чəдə тəш'иш'иш'и вəрєд'иш'и,

Песня хва жь ве хлас пакы
Мил а'мре хва пакы дэрбазнэжър,
Г... мэрйнар а жи бума щинар,
Ч'э вигышкада т'жи хэм, хъяал,
А... ларе дате шана дит
М... зароты хортти ч калты
Г... х... н... жим
Чама дэрбл бун у дэрбаз дыбын,
Ле пай шлар'я незик дыба мырын
Ж... а... м... втерсын,
Г... м... ж... а... перс...
... ... бир бишэ
... ... бода брини,
Х... у... р... на в ма
... х... цыр,
Г... юар

[illegible]

Лашке гонде ма жь к'ома К'элэш
Т'оп'и сэр һав бун кō һар'иә шәһәр.
Нәви малул нәви жь ша дьбуа,
Дыле һынәка жи қә вәнадыбу.
К'олфәт у зар'о ль дора вана,
Һәр йәки навә т'әмики дьда,
Дьвәк'ьландыи кемәснә малә:
Пьтк, нәфт, шәкьр у шер'е авә.
Һәр йәки хвәр'я дьбыр пәз, бьзын,
Га, һәсп, ч'еләк, пәнер, р'ун, һьри.
Чь кō вана жь дәвә хвә бьр'и.
Сһ'ид жи к'әтә нана we к'оме,
Әви хвәр'я дьбыр дәһ ми we дәмә,
Г'оман-әбура зар'айә солә,
Бәре хвә данә бәрбь Урмис.
К'ома К'эләш дō шәп-р'о р'е чу
Шәва а'wыл тари-таристян бу
Шәва доди баран вян бари,
Шарәкәв шьл бун пәз у марн,
У р'ожа сьейя, пезики әсрә,
Вәстпайя, пәлә худанә, то'зә,
Әв дьк'әтәна соцақа Урмис.
Сһ'ид бинистьбу, кō к'ьривә шәп
Мала хвәва ль Урмис дьма
К'ьривәки баш, к'ьривә кәл-бава,
Дьмәк'ь нәв'и р'омәк'ь
Дье пәс нәдыкьр әви мала ми.

Тыжи п'эрчэ буи дьк'эне Урмне,

1. ... ма е змьркан,
 2. ... дара дор ути пэие ван дыдан,
 3. ... дьне
 4. Хьэ хэмьландьбу шәһәре Урмие
 5. ... бун марн нава ве к оме,
 6. ... дара э млыи натьбун бажер
 7. Нэдыбун Урмна "т'ъжи у т'ер
 8. Әмәна т'ьре мәрине ведәре
 9. Тьлк жи бун ...
 10. ... чардоре хьэ дьһнег
 11. Ык әне т'оп-т'ъжи, әшиһе лодхьри,
 12. Іе шәра бьһнер', хәси нәдк'ьр и.

— Әң қазйайа, йан бәхтә, кō һәйә?
 Чь мәрйи п'акә, йәки р'әһ'мә.
 Ви дьһер'и к'оме, р'уйе аг'е,
 Ньзәбү ьшабе быдә т'ошар
 Қорани нета Ш'ид пе һ'әсийа,
 Лазьмбу дьлк'ьр'ини пе фән у гьлһйа,
 Кō һе дур нәчуйа к'ōма ьана
 К'ыңце хас ле, дьране ьи гьшк зер'.
 Гōстил, ьышт'ькә к'арубар, қōт'һа зер'.
 Қōт'һа т'ьт'уне һа зер' ьи ьәкьр
 А б'ф сәл дрежи Ш'ид кьр.
 Щьг'ара хьә п'ечанд, қōлап да,
 У шаба Қорани әһи һа да
 — Т'әглиф'һа тә әз р'азимә, аг'ә,
 пәвалар'ә әм һат'һә ьра,
 Ма хьәр'ә ьийа чәнд пәз, дәһәр,
 Әһе һар'ыи к'әрвансәра шәһәр.
 — К'ривә, тō чь дьбежи, әһә һәбу,
 На, ьишах һати шәһәре мә,
 Әз гәлә шамә бо дһт'һә тә,
 һат'һә тә, к'ривә с'т'р' ч'ә'әс' мьн,
 Чьма хьә һ'әсәб дьки йәки дьн?
 — Ахьр т'әһе нәһатмә ььра,
 Пәз чәһә ььһельм, Мәһ'мәд аг'ә
 Сәре тә ьыла сәг'бә мәр'ә,
 Йан ки, чь чәт'һә һат'һә мьнр'ә?
 — Һе бәш, кō тә пәз ьийа хьәр'ә,
 Зани пәз бәш дьч ерә әһара,

Баг'да ььра ььч'ер'ын әһ хьәр'ә,
 Тәр'ә ььфрөш'ьм қимәте зер'ә.
 Ш'ид к'ривә с'метә хьә бада,
 — ььра ьсаба, гьлһе тә бә,
 Әз бир һакьм к'ривт'һә бәвед мә,
 Шамә ььв'ьм меване мала у а,
 У чу пәй к'оме пәзе хьә бина.
 Қорани жь к'оме хьә ьәшарт
 Т'ьзәһе к'арубар жь шаба хьә дәрхьст.
 Доакьр, мори чәнд шара жьмарт,
 Дьллорьзи т'ьл'һе хьә ьан хьст;
 — Хер, шар', хōде, хер... хōде
 Әһи хьә жи һапант лә педәре.

Бәр ч'ә'ве Қорани дәһ мийе қарқаш
 Әһ һ'әсәб бун һәр йәк ч'еләкәкә бин,
 Зә'ф шә бу, дәсте хьә дьһи пьһит хьә,
 Ш'ид у пәз льяанд бәр'ь мала хьә,
 Ле соқаде Урмне к'һтә һәд'ьбун,
 Соқаде хәрмар пәй һәһ ьәд'ьбун.
 — Һе гәлә майа, к'ривә Мәһ'мәд?
 — На, һидьк майә, — шәб дьдә "Мәһ'мәд..
 Чәһәз фәйт'һиңи, шәфәр дәһг дьдә,
 Ш'ид жь пәз дәсте хьә бәр'дьдә,
 Ш'иде мә дьма итәһб'иң

1. The first step is to identify the problem or question that needs to be answered. This involves understanding the context and the specific requirements of the task.

2. The second step is to gather relevant information and data. This may involve research, consultation with experts, or collection of data from various sources.

3. The third step is to analyze the information and data collected. This involves identifying patterns, trends, and relationships that can help in understanding the problem or question.

4. The fourth step is to develop a solution or answer. This involves applying the analysis to the problem and proposing a course of action or a conclusion.

5. The fifth step is to evaluate the solution or answer. This involves checking the solution against the original problem and ensuring that it meets the requirements and objectives.

6. The sixth step is to communicate the solution or answer. This involves presenting the findings in a clear and concise manner, using appropriate language and format.

7. The seventh step is to reflect on the process and the outcome. This involves thinking about what was learned from the experience and how it can be applied to future tasks.

8. The eighth step is to seek feedback and improvement. This involves asking for input from others and using it to refine the solution and the process.

9. The ninth step is to implement the solution or answer. This involves putting the plan into action and monitoring the progress and results.

10. The tenth step is to review and update the solution or answer. This involves checking back on the solution and making adjustments as needed to ensure it remains effective and relevant.

$\mu_1 = \mu_2 = \dots = \mu_n$

1

4 11 9 9 1

- 59

$$= 9.4 \times 10^{-4}$$

— Әу сәр ч'ә'әә һатһә, аз әф шама,
Иро шуида әу жи к'риве мәһә,
Шыңле һ'әсәне р әһ'мәти лейә,
Мәри т'әре һәма әһә, ко һайә
Р әһ'ма хәде лә мьриһе в ә б,
Жи вә әф разиһә, Мәһ'мәд аг'ә.
Һ'әләлә к'риве мыһ, ханум Судаба,
К'риһәһә ма жь иро хәдәдәһә
Зу быһә Судаба, тһ һәсәһә
К'риһе Ш'һәд вәстһәй у бр чиһә,
Һәр'ә һәһә у хә арыһе һәһәһә
Ләһиһә к'риһе хәһә т'әһәһә

✦✦✦

Қоранн хайе биг', бостан бу
 даре нае бег' хуа хамилтадбуи
 Че эмиш жи та быха аста, 16буи,
 У дар бин границе хар дабуи

Cap mawr Cŵn mawr a wa 7 er m

1. Ина дариш бар неэ, чүна мале
 К'эрэб к'рив жи сакыни сэр балконе
 К'эрэмка, к'эрэмка р унц, криво,
 На тп м'эстийай, н'эр ытий иро.
 Цоралин тазл жана хва кыр
 Су хва, ту хара, ам бар чина

19. 有 —

Дьлсахи тыште к'р ине инно,
Эм э'йни мар'а мэсэб у дннэ
Һар мэрйар'а т'эмзыни дьмяна.
Qōрани дьле хwэда Ch'ид к'энийа.

Ара б... эхрийа мян у...

Дьхwэчэ хwэр'а текэ мерани,

Царса т'эмзайе дьдэ Qōрани.

Гōе паше бьзанби к'ижана баш,

Харна п'лаw, сэр к'ышмиш, нане...

Мане эw дьлхасна тама бош?

Wэла тō паби хwэе мийе qэрqаш,

Эw змане ко н'на ль тако,

He wи те бежи Qōрани к'ийэ...

Пэй хwэрыне Ch'ид чу н'ва баг'ча,

Гэдэ wэ'да гэр'йа, доре даре алучэ

Шне бчи божарт бин дара шавтэ...

Па хwэ хэм ан'бу не эм не шне

Цава дара дэ wате, йа б'вэ-зэ'ве

Qō хwэ хэмалзидни, бона мэрйа

Эw бин we даре р'эп'эт хwэр'а п'алда

Жэ эмне р'эп'э дэ р'эп'э хэр

Гжи гев, алучэ, һөрме, һ'нар,

Гашк дар... р'эп'э хwэ хэр

Ch'ид жэ wана м'бу һ'жмэк'ар,

Фькрада эмиш баравт'керт...

Эмише баш, бона Шамыле хwэ,

Т'ьжи дькэр п'ашыл у щебе хwэ,

У йэко-йэко дьда э'эте хwэ.

И... эхрийа мян у...

Сурэт ле сор, мина wан шавт'элийа.

Ch'ид фькра хwэда дошб'рмиш дьбу.

Эw жэ ч'йа, кō тыште һа дьбэ?

Жэ хwэне эмише һа чедьба,

Чыр'а шэм ма жи тыште һа т'бнэ?

Чыма эм навежын, хwэ гōнэ инно?

Ch'ид т'ьре һэма эва шьэп

Һа шэм ма т'ьжи колн'кын бинхwэш,

Ава элэлэ у сар, хwэлийа р'эш,

Эгар эм гондда дара бавежын.

Даре эминна шэм ма he we башбы,

Р'эп'е wана жи е кōлилкабы,

Зар' жэ эмиш һ'эрт'ым че т'ербы

Цар'е шаһарда дьч'нэ мэк'т'эба,

Башқа готи, зар'е дэwлэмэнда,

К'ыпце т'эw хwэ, кобар у дьшэ,

Һин дьбын г'ыис бини, б'лма

Але зар'е ма һ'эрт'ым бин п'йа, колма,

Ш'в-р'о павт'эасне у эл'ма

Баш дьбу зар'е ма бьч'на мэк'т'эба,

Г... эхрийа мян у...

Г... эхрийа мян у...

Корманши к'теб бьхwэнда,

Э... эхрийа мян у...

Сн'иде ма фькрава гэлэ дур чу,
Ле ньшкева бы лэз жь ши р'абу.
Бир зик к'эрвансэра, һавал,
Qьрар кыр сэрник быдэ wн,
Зу вэгэр'а бе р'эзе, р'әһ'ә:бә.
Wакн һовала пашда нәк'әвә

Әw эмише к'әтибун бин дара,
Cудабә зу т'онкыр жь wн дара.
У менәне миле һа т'әглиф кыр'
Бина т'әглифка тә һавале хwә
Һазанбин жь маләкә т'ер дьчи
Ле нә жь малә
Соғаде Урмиеда зар е бьр'чи,
Дәсте хwә дьреж дькьрин бәрбь wн.
У эмиш сар wана п'арәвәдькыр
Һавале хwә дит бы пьрс у пьрсһар.
Хwәр'а хәбәр дан минә һ'әршар.
Иди дәрәнг бу, шәвәкә тари,
Сн'ид тәмбил дестда зу вэгәр'йә

Бәрбь мала Мәһ'мәде к'ьрин,
Ле нькарьбу быдита мала wн.
Wакн жь мал чу тәмбиле т'әжә дестда,
Пьрскьрьна к'эрвансэре мәщәл нәда,
Кә п'акн бира хwәда хwәйкьра,
Бзанбийә әw мал, к'едәре дьма.
У әw т'ьме дьгәр'йә хафлqада,
Ле т'б кәси сальхә Мәһ'мәд нәдьда.
— Әw Мәһ'мәд аг'я к'едәре дьжи,
Хwәйе баг'ә, Cудабә жи жьна wн?
Ле т'б кәси нькарбу шаб быдә wн.
Һ'әта нине шәле әw гәр'ийә,
Нав соғаде бажаре Урмиеда,
Наве Мәһ'мәд у жьне дьда.
Wәстийә, лынг пер'ә нәдьчун иди.
Әw тәмбила вала һәмәзкьри,
Соғадеда р'унышт у фькьри

Чачл сьвә вәбу, Сн'ид тәмбил һьлла,
Дисә к'әтә наке соғададә.
Баш ле иһер'и дәрне соркьри,
У бы дьләки ша дәри к'бта.
Мәри т'ьре кәс т'бнабу малдә
Qөрәни к'ьмше хwә гбһастьбу.

Ш'ид шарожа эв нас нэхьр,
Қорани чаг'я дөве хвә вакьр,
Ш'ид пер'а-пер'я эв наскьр,
У' бы шур'эки һерс Ш'ид лярскьр:

Дари чьр'а дык'отт, чь дыхвэзи?
— Эзым, к'риве Маһ'мәд, эз, Ш'идым...
Баш, Ш'иди, ле тō чь дыхвэзи?
Чаг'я чь дыхвэзым, һатьма мале.
— Тō к'ийн? Бона чь һати мале?
— На Ш'идым, мие мын шәм танә?
— Нызылым эв байаные сәре чи
Ч'идым, т'о һатт, т'о һатт,
Бәләнғәз, чь Маһ'мәд, чь к'рив, чь пәз?

И. к'а, к'а, эве Ш'ид дәрәккәи
Маһ'мәд, ве дә'зе биһа пәте мын.
Дә'зе к'ривне нобә дьжмыне мын!
— Дә рәтбә, жь бәр д'ре мала мын,
Һе пәбуйи гоште бын дьране мын,
Һәр э Маһ'мәд быгәр'ә, бьвинә
Эв пәзе тә дала, же быстия
Қорани дари дада, пашда чу
Ш'ид гәлә сәкьли бәр дери,
Иди фәмкьр чь һатина сери...

Ш'ид һавалава чунә щәм Маһ'мәд.
Пәзе Ш'ид ле хвәстын бы мә'рифәт,
Ле Маһ'мәд инк'ар кьр, хвә пәда бәр.

Сонд хвәр сәр һавә хөде-п'ехәмбәр.
Кō һә һавә чийә Маһ'мәд-аг'я,
Һә жи т'әв қе ви дьһижа мийә.

Ш'ид жь һавала п'әрә һәда,
У һавалакыр'я шәһәрда ма'
Чу гәлә шийә, шкнате хвә кыр,
Ле т'о кәси гөһдари иәдкьр
Ш'ид шәхөде Маһ'мәд да сүде,
Кō ле бийһер'ын бы қануитие,
У' Ш'иде мә эв қә чу сүла,
У' жи иди т'о һ ал һамә теда
Рәжә сүде Ш'ид зәмбил хвәр'я бир,
Қорани бу жарийе иәжи-һәмьр,
Ш'ид сәрһатия хвә бәр сүде кыр,
Қорани п'әрәти, кәи эз шә дәтти
Дә пәбаткьрыне, кә һә Маһ'мәд,
Һә жи һавә жьнейә Сулабә,
У' жь п'әе Ш'ид һаж пә т'опә
Һәи қырара сүде Ш'ид сонд хәр,
У' Ш'ид...

Тәһәр сәрһатийә Ш'ид к'отә кьр
У дәве к'иске хвә һеди иәкьр,
Дәст бы т'әт'уе у к'аг'әзә кьр
Гышка ч'ә'ве мә у Ш'ид дәмһерини,

Кõ һар'ын дор мала Қорани быгрын,
У пәче Сһ'нд бы зоре биньн.
Һәвалед Сһ'нд у Хәтиб не һ'ьсийан,
Жь қыраа Һана хәә пашда һәдан,
Корманщ, фарьз чәәә һәгьр у быра
Әә гышк жи сийари р'е к'әт'ын һәар'а
Не һәк'әт'бун бажаре Урмие,
Һ'әспе хәә зу хәмьландын сәр р'е,
Һинан дан, кõ дьчын дә'м әте
Һ'әсп ажотын у ниве шәве
Сәкьини бәр дәре тәшаре Урмие
Хәтиб зу р'абу сәр пыштя һ'әспе,
Жь дишәр хәә авита һ'әйәте,
Би ләз дәри ль һәвала аәкьр
Чун дәре от'аха Қорани к'әт'ын,
Қорани дәри аәкьр, бу кәвыр...
Хәтиб у Сһ'нд Қорани дә'ф дан,
У мина дõ шера к'әт'нә һәндләр',
Сһ'нд һәфәскә к'ур к'ьшанд,
Щне хәәда сәкьин хәәр'а к'әбәр,
У хәбарда бы дәнгәки Һан һ'әйфдар:
Ах тõ мә'рьз, кәр'е мә'рьзә,
Тә һеса хәәр сәре дәһ пәзә?
Кõ иди мәрийә һәки бәләһгәз,
Тõ жь қыраа мә һәби хәләз
Хуна Хәтиб к'әлиһә, әһи банзда,
У һ'әшуми сәр "Мәһ'мд-аг'а," кьә,
Судәбе тьрейани кьә қир'ия.

Һун һәкьн we һәкә, һәбьн хунхәр!
Сһ'нд һәһышт Хәтиб Қораниһә,
Ч' не хәә к'әт'а ч'ә'әс Қорани.
— Мә'рьз, бәжә бәзанбьм, тõ к'ийн,
М' мәд-аг'ани, к'ривн, тõ ч'ийн?
Қорани дьр'ьщәфи, р'әһс лә чүбү,
Хәбәр һәддә, змане Һи лал б
Мә'рьз, Һәхтә қәлиһс тõ дьби шер у дях,
Ҡәхтә мераниһс дьби т'ула у п'ыһк?
...
Дә зукә, тõ не лә Һә пәзә мьн бинә!
Қорани бьһист хәәст'ия Һан пәз
Гот' һун чь дьхәәт'ын, бьдмә Һә,
Һәр бьбәхшиһын а'мрә мә

Һәләлә бәр пәче Сһ'ндә
Жь Қорани дõ қимәт һәләви
Сһ'нд чәнд к'әләм Қорани дан,
У жь Һи фәләһи зу қатһан

Тәһәр гәһиә Сһ'нд у Хәтиб к'әт'аньр,
Бь шә әм т'әг'әһи мәлә хәәкьр.

Сьбе барбанге ам лди сар п'йа бун,
Диса гонди т'ъжи дора ма бун
Апе Тэйар жи миша хортэки
Дьчу, дынат, дор надьда кэсэки
Н'ому тышт назьр, ль пешье ч'йа, баст,
То эки шунда ма хатре хэа хэаст.

Нешани нэрм пел дь, т'мина б'ре,
Кёллике бинхаш жи т'ъжи ведаре,
Ба дьтат, хёла-хёла аяа кани
К'алина барча у миша, к'лама шина,
Кэж х'ббар сэжьи бун сар энара,
Бола норекрына ма мевана
Дэнтбежи дькьрын ль шан дэри,
Тумафася, фжык у тойр пав нэч
Дей фэй совет ари дьтан т'эв бе,
Р'о бь п'эниава гьртибу саре ч'ниа,
Двей фэй слав дьа ма гьшка
Ч'на жи бьч п'энице р'ое ч'э'яноки

Уэти ам баржер бун, дё кэри пэз
Хэар а дьч ерйан ширин у бе дэз
Мирие бар кэрия чаша ам дити,
Эхэки бь дэз барбь ма латын,

Н'ардб жи э'гит бун у мерхас,
Пэк Сн ид бу, е дьир'а кьра нас.

Эме ам пер'а бунэ нас, Хэтиб б
Ма хош-беш та нэв, чаша лэзын бу.
Эм п'йа бун, р'уньштын сар пешняйе,
У ма хэбарда бь дьлмынаи
Эвана блуре дьхьстын у дьетран,
Ч'э'яна п'эй пэзе хэа дьсэр йан
Эвана хэа дана э'йалкырые,
Уэки танын ньансар у хэандыне,
Кё дэредарэк we те гёнде шана.

Уэки дитына р'йа р'аста аяа
С'н'ид шыкьлэк дэрхьст жь п'лила хэа:
-- Р'енишандаре мэзын -эв Ленинэ,
Р'аста шэм ма буйэ, жь т'оп'раха шайэ,
Те мари т'ьре, н'эрт'эм, нэргав пав майа,
П'энице р'ойа жи шэм ма жи те н'бери,
Эме п'енэс бькын р'ожд р'эш у тари,
Хэастына майа -- Бьра р'эба, бьра дурба.

Ма хат'ьре хэа жь С'н'ид у Хэтиб хэаст,
Ч'на с'н'этя шунаа к'этиа сар р'йа р'аст...

Н Э С О У З У Л И Х Е *

Г абийат бодажа, ль тоини, ширьна бей ас
Щарна сэр мэрийа йерс

Ле аже бодавийа дб дьла лал бдшжа даяа,
Илората we жи хут ажа, кб һайа

Гэ'ва бл арсба палл тер ни
арьна а а а
Ила бу жи н т
У р и н д
а а а а

И ста рож бь рож т амам й алийи,
Гу

Бир ачиди
Г и рт

Илж у кинойа жар а бу мгаин

Г и н е р тари, йама р у сийи
Ньжо бу иня

Г аже би аи

Гийа брнойа тали у шара
W o n a c t

А бат иин бо шот, шотк арр,
М а ж у т и д и с а к

Ани тьжикяр зь бир тар'я
W a p k a m

Бур жь ии ефл б е ф б а д и к
А w e c m a n d

Иен явсва аж бимбар
Т а н а т а р м а н а н

А w a t e r c o b

А к
Q a t a n t b o n m e r t e w a

Q o n z m o n t a n

Б р ф а м а н а д с а р т а н ч и н а
Q a t a n t a n n a n

И а д в а н т б а р ф у т а н с т а н

Р'ева ми барх, бзын у кар падыцатлан һәрмар.

Баһара хуащ коч а, у бар хуа, дыбыр цие гӊлин
Һӊмеза тӊбӊтсӊ бӊм а'мане һеч и

та к'е һабу, т'аман бар ч' г'на бу
* һуһена һ'але һар малакс к'ивч г'бу

Һестакс ыбыр мале и'ър' қимат, хис у қомачи,
Һестакс жи һабуна ыаца и алас у п'уа

иргун һава т'ер а у хариш, ач минн
* қай дӊнӊи р'ин жь һапа һезунн

Саркыне хуа дартыкстын, дӊк'анӊин, дӊтырлан,
ӊӊли у иар'астне марийа ылар а һе һа'ван

не т' сӊбун иӊт'ат а чана хӊтам
Һар тӊ бӊда ыһиа қӊлпӊк ыи у иӊ'рих пани

р'ед сӊвӊь а'лан миняни каре р'авожа иӊ'с
Һӊ'ӊлийӊн, дӊчун һар ыһийа у иӊре иӊдык'рын т'ӊ кӊс

! кӊтӊ ыһа ыӊи у хӊзӊн т'ӊв һавадӊ бун,
! ыһиштын у ыӊрбӊ. һава ыһис ач чун

Мәри жь ниве р'е вәгәр'йан у анни ве ба се
Нол бүйә сәр кәвьра, бәртәрафа көр'е Бәсе

Бола көр'е хвәйи дәләл, бола жи тае гәне
Бәса де ява д'йини гәж дыбу әве дәмә

Гонди у диннар гәне хвә пе лиии, чуна нәмәле,
Н'әсәе хвәяя чүйи лиии динни сәре ре

Рәе к'әре хвә дькар у һеди дычу ава
Қай бәса Н'әсо, шәжәтә Бәсе жи дыһыр хв'р'а.

Сәба р'онбу, дзәһһәһә миһа моһа һәрменн
Дәстби хәбәте кырын, коне хвә пәһартын

У п'аи кәһ һәһ кәһ,
Кәһәкә һав ре һуи у гәртн дәмә хәһһә

Дә то вәра, нди һәһһи х'әһ'әк, һ'әһһи, шәх у п'ир
Вәһи һәһһһи сәр көр'е Шәмо у Бәһ фәһир

Бәсе миһа м'рикс пәһи әһ қыһһәһи бу сәр һ
Һәр әһһи же дьзат, қәһи лә сәр'әһи буи ләһ у дәм

Дыһһәһи, вәһи көр хәһәр һәдә, бәһһһи һәһһһә,
Нди чә һәр'иһә ә'мәр у дь'һәд, маһ у һ'әһ

Нәһи чәһд рәһе әһһуһ әһһһи Н'әсо дия һәһ
Әһ жь дьһ хвә хвәһт у дә жь һәһһһи бәһәр

Ә'мәрдә мәриһе кәһһи г'әһ дьрлһуһә, кәһ шә дьһә,
Дә ве шарә шәһә Бәсе у Шәмо бәһ'әһһә

Дә у бәһ чәһә қорһәһи бәһһәк әһһи, г'әһи Н'әсо
Мәриһи бәр оһһәһи маһа шәх Ә'мо

Шәх Ә'мо дәһте хвә бәрһи р'әс хвә һыр у дьвәһи
Чәһд гәһһе г'әһһәһәһи гәһ у бәһһәк шәһжәһә

Шәх хуһа бәһһәк пе г'әһһә хвә ә'һһә Н'әсо хәһт,
Бәсе жи гәһһт хвә хвә чәһә қорһәһи дьрлһәһт

Зәһ оһһәдә гәһә, гәһә қәһһе чәһһи у гәһһи
Хвә дь Н'әсо гәһһи у к'әһһәһи чүһи чәһә бәһһһи

Әһәдәһ' сәһ бь сәһ қәһи шәһәтә хвә дьдә Н'әсо,
Бәһһһи у к'әһһәһи хвәһә к'әһһи бь көр'е Шәмо.

Шәмо шәһәһәһи дәһһәһә бь, бәһһһәһә ә һәһи,

Шәмо Н'әһәһә һәһ бәһ һу, һәһ дәрәһһә сәре ч'әһ,
Әһ тәһһә бәһһәһәһә көр әһ һәһһи хвәһһи чә,

"Т'б шур ньхара we хэма дьле мэрийа бьбьр'а,
Ле бьлур мина мэлхэма we йакейна у дьбьр'а

Дьгот чавьа т'ьли-печ'не хэа дайна сэр блуре,
Г дуре чавьа дайна сэр левя, қайда ле дэре

Бь чь мьцэми карне лез бьба ч'ере, сэр ане,
К'нжан о'вре тайрокейна, к'нжан е баране

Н'ае хэа кэр кьрьбу гбне хэа дьда гэр,
Т'аке пунда ми мырам би хэа ... дьда дэр

III ... ми, к'б хьар'а дьк'атиэ лэше,
Мыраме хэли ми ч' бэла дьбу жь сэре ч'йе

Бьлур дари сэр лева дьк'эвгьри, дьна'лйа,
Қай мыдабьли нэр'астие н'але мылатда дьгрия.

Ч'йае Эладаг'е эв бь хэмхьри
Н'аео мачыкьр, шороте хэа дэ ч'и.

Эв хорт кодилкэк бу хьр ль сэре ...
Чя хэмла Эладаг'ейо нэрэ че.

IV ...
Хэбарданева - чавьа нур у балиар

Чь мэри ав вэхара жь дьле ч'и
Эв дьле хэада we мьрам бьм ... т'и.

Гапа к'ьаш дьбу нава дашт у к'эвшона
Қай Эладаг' шь дьбу, дьк'эвша.

Хорте оги һьндьк бун нава а ада,
Нэр чи эке бона ми р'бн'е хэа дьда

Нэр тонобуне сйа хэа авит сэр ми
У ль бар дьлэтнийа хорт нэдьн'эми

Т'оньбуна бе р'ан'м we мысқад-мысқал
Дьэке хорте далад дэр аалда у дьхм'ар

У'ада пай һан'и дэрбат дьбу, н'аео не бархивбу,
У һэге шийи на т'б тышт қат дэда нэдьбу

Эви қырауыр-аеда нэр'а хэар а эаке див,
Бьба шийи, дьба н'айфбы дьлэтне шьра мачаг
Н'аео хатьре хэа жь де з баче хэа дэ
Э һьбуна хэада эв бь мьраз р'экет,
Ньбуна хорт эм бьжмьри нэхо-йаж
Қолае гбре-гбра, - тышт у к'ом'ик
Гараде шийи дэре қ'рахаши
Н'шан, бьлур дари, к'олае ...

Чанд р'ож бу, н'аео ва р'ек'этыбу,
Жь снорэ эла хэа дари'этыбу
Кани, к'эвшан, ч'йа, бани т'эп жи нэнас,
Мэрийе хэаде жи нэнас бун нэр кэс

1. б р а м а б а р д а д а .
 2. т е ж е к ы р и
 3. м е р т ы б а р и
 4. м е р т ы б а р и
 5. м е р т ы б а р и
 6. м е р т ы б а р и
 7. м е р т ы б а р и
 8. м е р т ы б а р и
 9. м е р т ы б а р и
 10. м е р т ы б а р и

1. м е р т ы б а р и
 2. м е р т ы б а р и
 3. м е р т ы б а р и
 4. м е р т ы б а р и
 5. м е р т ы б а р и
 6. м е р т ы б а р и
 7. м е р т ы б а р и
 8. м е р т ы б а р и
 9. м е р т ы б а р и
 10. м е р т ы б а р и

Дале хан дьк ыр'и апа сарва
 Ле ах кани жь гонд гала дурбу,
 П'ар че шер ед шкостн сар т'бнбвн.
 К'и зана, дьдэмьма ах кани
 Qизэка бьх'ыр буйа, а'ани,
 Жь h'оба дьл чола к'этиа ча дин,
 Бемьраз мабо, ах жи минами
 Жь гонд р'эвнйа у р'уныштн вьр
 У дьл ле т'эжи ахкас гьрйай.
 h'отанн жь хан истред we
 Аба каника иса к'ышайа
 Wa Qоло ишкени бонд ахтн
 и р акьра п а

Дурпа, аликн к'ома бун у qнх
 А ишн дьбуи, а'ишн жинн кар-хата
 Сар мыле ч аге wa до кари
 hean hean дьдэх атиа бая ер
 жи we пале h'aco днса бар хва к'эт.
 Бьдур дьрхьст у har weна бу р'ан'от
 Марне к'оме ах к'ыламе аха бир ин
 С кинин у аале хорт тьнйер ан
 K ом hean hean т'ов бу сар кани
 Шер'е хва даани, р'ез бун дора we.

Ду кыра халык-халык — Наве та хер?

Жь хариб пьрсн бы дьлаки шыкбер.

— Эх холам, малта лане мыл һасэнэ

Аг'а к'энийа — Бэте павэки алаңа.

Кылаа жь шие дур нати, шэстнайи

Дьб оым һаспе та т'онэ, пэйнак?

Голо хам та т'ыа ван дэра

Сылам ти жь к'отери, жь к'эжа т'этийа?

Эх холам шь вагым у жь жэа һэстна

Эх — суре хам бэржержь — тот

Мы — дьлаки дьлаки

Амжаме дьлаки — Салма дьлаки

Амжаме дьлаки — Салма дьлаки

Амжаме дьлаки — Салма дьлаки

Амжаме дьлаки — Салма дьлаки

Амжаме дьлаки — Салма дьлаки

Амжаме дьлаки — Салма дьлаки

Амжаме дьлаки — Салма дьлаки

Амжаме дьлаки — Салма дьлаки

Амжаме дьлаки — Салма дьлаки

Амжаме дьлаки — Салма дьлаки

Амжаме дьлаки — Салма дьлаки

Амжаме дьлаки — Салма дьлаки

Амжаме дьлаки — Салма дьлаки

Амжаме дьлаки — Салма дьлаки

Амжаме дьлаки — Салма дьлаки

Амжаме дьлаки — Салма дьлаки

Амжаме дьлаки — Салма дьлаки

Амжаме дьлаки — Салма дьлаки

Кэла дьле ми мина бае, батре,

Гэе быгота или нае р'ае

Мэри шашмайи р'уе пэв дьньһер'ин,

Ле ага быбу бей пэфэс у бин

Шэлта һасо эв мырам т'эмамкыр,

Эли аг'а бы дьлаки нурм же тьрскыр

Голо хаме иди че дьрэт дьлаки?

Ч — бэжм дьлаки, һасо, тот, дьлаки

Хорто, дьнбжегэ дьлаки та чьлаки

Нэе к'эримак? Гэе мен сэрты

Ком у аса бин — рхм и һивана ми бун,

Нэе бы дьлаки дьлаки — Салма дьлаки

Хорто хариб дьлаки дьлаки

Дьлаки дьлаки дьлаки дьлаки

Дьлаки дьлаки дьлаки дьлаки

Дьлаки дьлаки дьлаки дьлаки

Дьлаки дьлаки дьлаки дьлаки

Дьлаки дьлаки дьлаки дьлаки

Дьлаки дьлаки дьлаки дьлаки

Дьлаки дьлаки дьлаки дьлаки

Дьлаки дьлаки дьлаки дьлаки

Дьлаки дьлаки дьлаки дьлаки

Дьлаки дьлаки дьлаки дьлаки

Дьлаки дьлаки дьлаки дьлаки

Дьлаки дьлаки дьлаки дьлаки

Дьлаки дьлаки дьлаки дьлаки

Дьлаки дьлаки дьлаки дьлаки

Дьлаки дьлаки дьлаки дьлаки

Дьлаки дьлаки дьлаки дьлаки

— Аг'а, — Н'асо гот, — аз чь дькарым бежым,
 Қайлым, яа һақ жи тыштәки набезым
 Щьмаэ'та һане шыкьр ғышк хь н ма тн,
 Һақе шавнайә сале әу жи зань
 Пәзе тә азе хьвайкым нола ч'ә'вед хьә,
 Н'ақе мын жи әу ль сәр р'әһ'ма дьле тә.

На дзвоніх і гудэніх
Жыццё з'явілася ў нас.
Беды жан бая жан да,
Царко маю шанд барць гонда.
Гоніліся ад усіх мала
Тышкі дагэр'дан жы зозина.

Мѣхъ въ уста
 Испуеши сѣти твои,
 Дѣла спомни мѣхъ
 Угъ кабри въ кудлатѣ
 Паша жгетъ миръ у хрта
 Ахъ ра ты и стѣи листоке,
 По дваро 1 узана,

Гонди пай һав дьчун ода,
 Ыр т'оп дьбун, хэбэр дьдап.
 Гьне р'оже не дьһ'эсйан.

С. пр. у сѣрме н. дьвѣ р,
 К о бѣ рѣ дѣ н. с. т. с. т.
 Wак хан дьвѣ р гѣ нд у нѣ вал
 К м. пр. нѣ с. т. с. т.
 Ч. с. м. р. н. с. б. м. р. с. т. б. у
 4. н. с. т. н. с. т. н. с. т. б. б. б.
 Г. н. с. т. н. с. т. б. б. б.
 5. н. с. т. н. с. т. б. б. б. б.
 6. н. с. т. н. с. т. б. б. б. б.
 7. н. с. т. н. с. т. б. б. б. б.
 8. н. с. т. н. с. т. б. б. б. б.
 9. н. с. т. н. с. т. б. б. б. б.
 10. н. с. т. н. с. т. б. б. б. б.

Երբ արդա՞ծ է Եւրոպա
 Եւրոպայի դուրս դա
 Միտրիտի տունը Եւրոպայի,
 Եւրոպայի դուրս դա
 Եւրոպայի դուրս դա

Дьдэр ымни сэр сьмела.
 У бүэ жи ва лула-лула
 Дарда дьбу сэр сьмела
 Дьба лыма т эбинэт хьэхьа
 Бь орг аиа хьайи бэрфи
 Ва шур'эки бь р'аи мдари
 Ыгьрт хани, х олох, дэри
 И цомьдыи паз у мари
 Уаки ду жь тандура хьаи
 Ыхьнак ынйи, бильид нэбыйа
 Марие хари б, е лап напак
 Ж
 Г'б шара ам нодн'эс
 Ко р'эх г'б идр'т дэрбаз дьба

Ва чардоре тандуре қо
 Н дьбу, чьва нэбуна,
 Марн дор ве т'ьжи дьбуи
 Ма чьва хонсот
 Дьчуи ола, том у т'эу та
 У чедаре дьбуи р'аи эт
 Жь дуе тандура у жь сэрма
 Зьвьстана сарт у бе р'аи'м
 Ы биде ма'руи на дьк'бхнй
 Эмга ч'о ве хьо мьдьдан
 Ко донг ль хон дьнат бир'ни
 Ч 'ае хьни дьварьмин

Н'эсо у Залхе зьвьстана
 Найа бигтанг, гала дьреж
 Нард бона нэв дьбуна теж
 Н'эсо ва хьа дьп ар нтанд
 У ч'а'не хьа гав у сат'эт
 Бона Залхе дьдэр'ьмонд
 Ле чь кбла Залхе нэбу
 Зьвьстана найа қнамэт
 Хьа-хьа қиза аг е эли
 Бьчуи дэрна наа ве сэрма
 Г
 Сажьни бу ль сэр сери
 Пжа Залхе қо дьверн
 Мал дьрк аиа нар'э ашкнэ

Қо жь аиа хьа нэбьаннэ

Жь бэр ч'о ве Залха бегир
 Дур нодьчуи ам қо г'б шар
 Залхе н'арт'ым на льфьри
 Ы хьа дькьр, кб баве ве
 Аг'аи у хьэхьа жи
 Бона баво нава эге
 Н эаб дьба хьтунэ че

Н'эсо, Залхе ни шур'а'ч

Се баһара, се зывьстана
 Бона һәв мәшийая, һ'әлийан.
 У ва нава ван се сала
 П'аки һәвр'а хәбәрнадан.
 П'әришана дамәр'е жи
 П'ешийа вана бьбу қәда...
 Ах тō, ә'дәт, хьраб, сосрәт,
 Wәки нава сал у замана
 Пешда тиня тō шōдатне.
 Дәстәкер'а мәр'д-мәр'данә
 Фьра вәдки дари, к'ōлэк,
 Дәста дьпр'а дьби қиямәт
 У дьготьн — әwә ә'дәт.
 У әw мәрие к'әсиб, гәр'ок
 Бона вана ә'мре аза
 Дьбу ч'арок у мот әлөк

Аг'а кōр'е хwә зәwьшәнд,
 Пәй wер'а гәлэк нәк'шәнд.
 Баг у аг'а, е дәwләмәнд
 Һа хwәзгини пәй һәв дьшәндьн
 Зәлхе бьбьн кōр'е хwәр'а,
 Қәлән дьдан — хьзна зер'а.
 Һ'әсе мә жи мабу стōхар.
 Ах а дьк шәнт ми гәр'шәр

Wa ce щара ч'йа у бани,
 К'әwшан у wар кōлилә д'т'н

Се щара бьн бәрфа гьран
 Кьряә нә'лин у қәй дьгрийан.
 Аwа се щара шәw-кани
 Буз гьртьн у әw буз һ'әлийа,
 Се щара гōндийа к'оч-баравә
 Дәгәр'наа т'ашла Әләдаг е,
 Ль wедәре бона гәр'е;
 Се щара обьлнг у бьлбьл
 Һелине хwә т'әзә кьрын,
 Бь wнта-wит, бь әшқ у тьт
 Се щара гōндийа к'оч-баравә
 Жь гōнда дәрк'әтьнә зозана.
 Тәне Һ'әсо, Зәлхе манә
 Ль сәр созе хwә нәгōһасти.
 Агьр-алава һ'оба дьла
 Һа барух иш тьбу мина готә
 Ле П'әришан Һ'әму дәрә
 Бьбу қәда сәре вана

Һ'әсс шьван м'т'а х'әде,
 Ботә әт с'т'а бьти
 У т'ō пәс к'от'а нөк'р,
 Пәкә д'с'т'а х'әк'р

Һ'әсә пәт'а х'әшмә л'т'
 Нер'әсәт'а дьр'бу л'
 Wәк'әт'әс'әк'әт'әс'әт'
 Әwәт'әс'әк'әт'әс'әт'әс'әт'

2

- 125 -

3

— 526 —

П'ап'ахэки бухарийэ,
 К'е да — Залхе йанга ч'ийэ
 Тō р'ьнд занн, э'дэт иннэ,
 Нетэ цизе бав же пьрска,
 К'нжан хорти циз н'ьздыка
 Ле бавор'а тō р'аст бежа,
 Гэло ч'э'ве та ль к'ейэ?
 Wэ'де тайэ, цэт шарм нэка,
 Дыле хwэ бэр баве вэкэ
 На, циза мьн, сэркынге хwэ
 Оси малул бэржер нэка,
 Тō жь баво qэ шарм нэка
 Чь дыбежым, нэ н'эпэка;
 Оэ бей'эсаб тэ н'ьздыкм,
 Лэма нетэ тэ пьрс дыкм,
 Бьньхер'э, эз у т'бнэ,
 Марие хариб шэм мэ т'онэ,
 К'нжан хорти тō н'ьздыки,
 Соз дьдмо тэ, кари мерки...
 Нэка'эпэ нав хэма гьран,
 Мьир'э бежа, баво н'эйрнэ...

4

Залхе ээ'ф соро-мор бу,
 У саре хwэ не бэржеркьр,
 Жь ван пьрса эве шармкьр

Ах, э'дэте кад у бава,
 Т'б эхтари эв надьда
 Шаба баво эве быда
 Залхе хwэст, кō зу бьр'лаэ.

У жь баве хwэ дурк эва,
 Жь мал дэре, чола к'эва...
 Ар'э дэсте цизе н'ьшк гьрт
 — К'эда цети, бархат к'уи...
 Жь баве хwэ к'б дьр'эни?
 Чаша кэвотк wa дыфьр'н
 На та шаба мьн не нади,
 Шаба мьн ма... баво qбрба...
 Нь, да бежа, дэ...хэбардэ,
 Тō дыле хwэ нэка п'эрда
 Qэ шарм нэка, циза нэжык
 Дэ хэбардэ, барха мьне,
 Дэлал, к'уи у ч'э'вр'аше,
 Дэ тō шармне нэка мэ'ни ..

Q — сэр, б...
 Дэлг ле надьнат, быбу кэлар,
 Залхе мьрына хwэ дьхмэст,
 Ле бэр баво пэныкьра
 Сбр'а дьлкынге хwэйэ р'аст.
 Р'астн эва, хенши н'эсо.

Т'б хортаки богам нака,
Ле чажа бежа, на, на п'ака.

Ахър ваки бавр'а бежа,
Хуна н'арда we быр'ежа..
Чина бэрха we шэржека
Аг'а диса гъли нэкър:
- Т'б қизака н'бр' далали,
К'омал, ақыл, ширн'алали,
Чь дибежым, инк'ар нака,
Дыкыге хва мыр'а вака
Эз яным, т'б н'бр' р'унарми,
Ле т'б жь мын нака шэрми
Эз дыкыгом мыр'а бежи,
К'и чь хорти то дыкыли
Оса т'б бар хва нэк'апа,
На озьм, оз, бавне тэма,
У биш тапым, к'б дьле та
Марилада, водла, н'ида ..

8

Залхе минн кава гьрти
Қа жь шие хва нодальпъти,
Әве иди т'б т'ачиэкър..
Несред гыр әве баранд,
Сурат у даст не ван шылкър..
Дит ле буйа қир у қада,

Щаба баве әве вл да.
— Эз х'олама тэма, баво,

Тэ нета хва сарида гот..
Хвастьна та сесед мийа.
К'н елал тробида,
П'ап'ахәки бухарийа..
Эз чь заньм, хвайе вана
Гало к'ийа, к'и гондийа.
Қауата вни иди чьйа..
Кери чь те хвастьна мын.
Қула тэма, аз змайк'и
Эз мевани мила тэма
Қимате мын- қаләне гьрин.
К'е малка хва текә шериш?
Ахър дьла, чьқас нэба
Чл дит, иди мащал т'бидо,
Жь даст баво хьлас нэба,
Бар баве хва бу т'амәна:
— Сапе хвапа қула там ..
Н'әсәб бькә тз т'бидәма, ..
Аг'а иди фә'м кьр мәни.
"Қиз н'әдыкә вни шьпани..

7

Гьлине қизе дьле аг'а
Әшланд шбета н'ахар диг'а.
Жь г'оһе хва бавар нэкър,

Әнн лә'зәк хуә бәнда кәр
Тә фыкра мән һ'әсәб нәкп,
Цаба мән жә'а тә'кн
Ләвнә-ә'ләм мән нас дькә,
Нә аг'амә, нә һ'әнәкә,
Чь қәш'мн, хәде херкә,
Әв чь ләрс бу, тә мьнр'а гот
У дьле мән тә пер'а сот?
Әгәр цаба тәй бәт'ли
Әв бу, чь кә тә һежа гот,
Чь жь дәве тә фь'альтн
На ақ'ли, тә нә дини,
Сәр гь'лиһе мән гь'лиһа тини
Ә'...
Ле фә'м на'ым, чь'р'ә һерси,
Ә'...
К'ышә тә мән һ'әсәб нәкн
Нә жи жь мән тә дь'тәрсн
Кә бәнә, дьбем п'әкн,
Ә'...
Тәне шаба мән бьдә кьн'
Е һ'әздыкн чь мәрнйә,
Гәдә к'нжан қабилейә?
Ньлбәт зә'ым әв сә к'нйә,
Хуә нәр' нәкә, дә зү бежә?
Тә һес'ре хуә нәр'ежа,
Тә нлбежн, әзә бежым,
Дьбә һәма әуә һәйә,

Е һезикн мада мәйә,
Ауә жп әт'им у дәнгбежә?

■

Зәлхе гава хабәрдаһа
Баво бьһист, вәш'ыңци,
Жь чь хәме, кәл у дәрде
Кьрә қир'ни, к'әтә а рде...
Шькә аг'е шәроһәбу,
Ава шәлу қәй зәлал бу

9

Р'әж пәй р'әжә дәрбаз дьбун,
Пәри уһе аг'е вәнәдьбун
Дьһат буре Зәлхә к'уан,
Кә пав хәм не хабәрдыда,
...
У к'әзәме вп шь'вәппи,
Кә шәл у р'әж әвн дьстра
Бәш хәмә дьле бәт'ли,
Т'ә р'әһ'әтн нәддә аг'е
Гәдә гь'ли бәр ч'ә'не вп
Дьчун-дһат'ыи вә бәг'әрп,
Қазнйә гь'ри бәр ч'ә'не вп.
Ньқо дьбу пәк мьтала,

Паман гыт на йаце хобар

Қа сире хва нэвин хар

Се сал шаге та хуэриа,

Ава каше та нэхариа,

Бы быт-каме та а страиа,

Йаце мина хөде дана,

Йац маи н та чм мина

— Ле гало тб чь дьхм мина,

Чыр'а бса ва херхати?

Көр'о, тб йаце хва бежа,

Валла, ави а'йни мина

Бэрхакэ ва лапа гежа...

Хөде яде та нэстандйа,

Йаце хва бежа, йаце та чьйа?

Эз нэ һауше йаце тма,

На р'ьсқхөре к'эсибамэ.

Эла хвада те чь бежи,

Жь эла мьн дәстәвала

Бэрбь мала хва аэгар'и?..

Халд we бежа Әли аг'а

Һа марихи т'алаичийа,

Пэки х'эсиб у бьр'чийа?..

Кб дәуса та йаки дьн буйа,

Ле нэ йаки һа хөриббйа,

Мьн һөдһишт һа хөбәрда,

Мьне бала ын зу бьдл..

Валла мере ве эваре,

Һеса ивчи жь ве миле

Зотха бәләм һаму дэда

Жь бэрч 'а һөдәу бәжәд хвава

Һөс тьм әу таан бира хва,

Пөзе бәжә т'а берие,

Дэма та we дьлат бэрч а'в.

Важәт өре хва бәстәна,

Пәт зотха әу абһәт

— Гөле, Гөле, Гөле шаге,

Мьн қөрбана р'өһ'е хвака,

Ща бьбьһе гьлийе һаге

У тб мьпр'а шьровәкә,

Һэма һежа һава хөрие

Пөзе мада дб бораил

Ньшкәл қоч' ль һөндблан.

Мәни чь бу, әз һьзаньм.

Дьба һаше әз бьһинбьм.

Һардб бөран вәк һә һибун.

Ле һардб жи бөранге ма бун.

Пәк бешур'ә у мәһи бу,

Е дьн шаһьл у бөдәу бу

Әу бөранге а'мьр мәһи

Стрб кәван, гәлә қалы

Һ'әрдб стрбө ын мина мә'ра

Е хва дьдьн бэр бөрожа.

Зә'ф бешур'ә, һәр д ч'ә'ва жи
 Т'ъжи хун бун, һьрийа сәр жи
 Ва чәнд р'әнги т'әвһәвбуйи.
 Ле е дьне, Гөле, қорбан,
 Бәдәw, к'обар, ә'йни хазал,
 Стрөе wi зьрав, қәйт'анхәләq.
 Сәрбьльнд у ч'ә'в ле зәлал,
 Ә'ни бәләк.
 Жь һерса дьл т'ъжи дьбун,
 Һ'әрдө пашоп'е пашда дьчун.
 Жь wedәре шаркә манн
 Бь бае хwә пешда д-р'әвин.
 Жь дәрба ван дьбу гьмин.
 Шәр'е вана гәлә к'ышанд.
 Һәв дьхьстьн дәрбе гьран.
 Ле ньшкева... ах Гөле шан.
 Ах Гөле, ә'инз, Гөле, қорбан.
 Жь we дәрбе ә'цебман мам
 Г. мә'ин хwә пашда к'ышанд
 У Һызаньм ә'ви чава
 Әw стөрөе хwә жә'рәт'ин
 Бь дәр'әжи ә'инз ә'инз,
 Чава шурак ә'ви к'ышанд
 Ә' стрөе дәһәләт'ин ньшкенанд
 Жь ве йәкәт'ин стрөем,
 Шәе хwә д'ә' стрөе ә'инз мам
 Һ. зам'ә' хwә пашда кьр

Ле паше мьн бе һ'әмди хwә
 Қьра қир'ин, газин, һәвар.
 Мьир'а бежә, Гөла дәләл,
 На е шаһьл әw қочах бу,
 Гәлә әгьин у дьлсах бу,
 Мә'ни чь бу, кә әw алт'бу?
 Гөле, қорбан, дә зу бежә,
 Тө we сөр'е шьровәкә.
 Ах, Һызаньм гәлә чьр'а
 Ва лынге мьн наен мьир'а...
 — Әз чь бежьм, бәрха ширьн,
 Чава к'ышә, һе зар'он...
 Әw бәрәне салва мәзьн
 Ә'мре хwәда гәлә дит'ә
 Шәр'е бәса, әwә фәрзьн.
 Гәлә тәйрок сәр wi барийә,
 Ле е шаһьл, бәдәw, к'обар.
 Нәдितьбу шәр'е гьран.
 Нәч'әжиани стрөб зьрав
 Чава бьжьм, кә то фәмки,
 Мисала ва, бәрха р'индәк?
 Wак һәв янъьн та у гольк.
 Бәве тә жи ви ә'мрида
 Ә'йни минә wi бәрәни
 Ояе шаһьл, қизе бәпги,
 Бь шәр' у тәw хwәра пәлда

Бәри хорте шаһыл дьда,
Стөрбө гәлэ хорта шыканд ..

Залха р'эбән п'ыр' к'әwgьри,
— Әw чь зәлм бу та мыр'а гот,
Та аз кьрмә лап бе гөман,
Ах, баве мья— зәлма гьран
Әмә ә'сә быхалина,
Хорте хәриб, ләwке шыван.

СӘРЕ ЧАРА

Пәй чуйина һ'әсе дәләл
Де, баве тн буно бәдһ'ал,
Чь кьрьбун әwе к'әсиб.
Көр'ьх бәса быбу хәриб?..
“Чьма иди вәнигәр'ә,
Пәй чь әwqас әw дьгәр'ә,
Гәло сар'ә, гәло к'әһә,
Гәло т'ерә, һәни быр'чийә?..

Бәсе мина мәрикә геж
Һә дьгәр'һә сәри ле эш,
Дьчу, дьһат хьә биркьри,
Дәрһәqа көр' дьфькьри,
Әшq у т'әqәт жь we чубу,
Р'әж пәй р'әжә бинтәнг дьбу.

Һәрр'о дьчу ль сәр канне,—
Кор'е we дьк'әтә бире,
Ле көр' чубу бе бәрат'ә.
“Гәло һәһә, сыламәтә?..
Бәр хьә әwе хәбәрдыда,
Бәри һесре залал дьда.

“Ах дәрдо, дәрдо,
Тә беллашо,
Бе дәрмано,
Жь ахьрһә мын
Бәләнгәзи
Чь дахwәзи?
Ахьр чьәһә
Ль сәре мын
Буйа дожа,
Мын дарк'әтһә
Пәл — wpe
П'ыр' гьранә,
Әw ә'wьр боһә
Мын дьжәкә
Һым тәйрока,
Һым барһә,
Мын дарк'әтһә
Пәлтә ә'wpe
Гәлә р'әшә,
Дәйкә һ'әсә
Һәмә сәһә
Һым пәхә һәһә

Оз к е л а л а
Кавне р'уднем.
Сар сурате
Хва р'абаве
Несре залал
Дьбариньм,
Ле Н'асанге
Хм набиньм.

Фалаке жи.
Ньзам чьма
Чарха бахте мьн
Ч'ап лелайа.
Ч'а вань ер на
Кор'е хвэма
Кпре хазала
Ль саре ч'ай
Бей т'ао
Эт им мьн а,
У мьна мьн
Шав у р'о
К'алина ваня.
Н'асо, лао.
Ле аз гало
Дьн та ниньм?
Вара бал де.
То дарде ве

Бь ч'э'ве хва
Вьр бьбинь

2

Баса р'абан бь Н'ьсрати
Жь чул, бандя ва дур к'эти
Тьн ма е дьса дьгри
Е дит'а бьрина к'ур,
Нан Н'ьсрата марне шие дур.
Ве бьзанба дарде Басе.
У ве ф'амко шэч ата ве
На дьчу шэм шех у молла.
Ваки вьна фэ'л вэьра.
У шие кбр'е ве бьгота
Нар йак бар хва тыштэк дьсот.
У гьлне хва сар ве дьфрот.
Чу бал Н'ота нира фэ'лчи
— Хатийа Н'оте, хатийа дэлял.
Жь дард, кьдл бума бадн'ал.
Жь бахте хва мама нит'ал.
Вара мьир'я, р'он мн хьде.
Фэ'лне нака то ве дэме.
У мьн дарда жь не хьме
Сави кбр'е хь ай Н'асо
Оз хатьма бил то про.

К'ор' се сала жь мал т'уна,
Р'он'е мын жи хвэр'а бьрйа,
Дэнт у н'есе мын қат т'она,
Эз ызыным гало к'ойа,
Ща бьньхер'а, хатийа н'оте,
Бэ'са мын жь к'н али те?

Н'ота фэ'ачи жь п'ашьлэ хвэ
К'иськэк у қот'ик дэрхьст,
Нардэ фэсал бэр хвэ дани,
Бор'нот'и кьра позе хвэ,
Беньжи у сабыр ани.
— Ишадла, собра херейа,
Хэде, р'уе ма бын п'йе тавэ,
К'ор' гонэйа, бэрке т'уна,
Эм гышк қул у бэнде тэна,
Р'ан'ма та мыным сэр мойа

Н'оте мори р'эх һав р'езкыр,
Бь постати кьра шот-шот,
Щарьа майа т'уна лавкыр,
У чэнд гылие назалал гот,
Пор'ч'уе хвэ кыр, һерсбу к'р'ман,
К'эга нава дэ'ва гьран,
Морийар'а we хабарда,

Қай наве вана һылдыда,
Бэсе малул, дэнтлебыр'и,
Шэр'е н'оте дьньхер'и,
Пор'ч'уе н'оте һеди вабу
У сэр Бэсе ава һерсбу
— Ле қорбана мын к'ор'нби,
Сэр р'йа хариб буйи тэни,
Һэма дьгри, қат пак'эни,
Тэ херэ, тэ хвэ нэ дини?
Дэ'ва хвэ у морийа бежым:
К'эшо т'уна к'эшо
Жь гылие we Бэсе шлбу,
Ва қай н'эсо божия хвэва
Бэр ч'э'нед кер'а дэрбаз бу.

Наше н'оте қай хэйнди,
М'онара хабарда,
Машала хвэ аме ва ди,
Морика нэхш аһа һылда,
У ишани Бэса де да
— Эз чь хвалне сэре хвэлым,
Бькарьбьм к'ор'кыге та
Жь қынгэе хьлэкам
Иро-миро морийа һане
К'эшо т'уна дьфеткэ,
Те пеннийа к'ор' дьсэкыно
У р'ен'а мын вадьшэрэ.

Лао, эмэ гѳнэк арья.
Хѳде р'ѳжа а'нда к'ьяшьэ,
Бар а'мре ви чь дыкарын?

■

У рай гьлке h ѳта фэ лчи
Цэсе тѳрѳа кьрэ чир на,
h'але хвар'а ѳw бу да'wчи,
Сар ч'а'не хва кьрэ бьрин.

"Ах, шэгэр, шэгэр,

Гѳ гѳрэки нар,

Шэв, р'ѳ дьгар'н,

Жн р'ѳн'е марийа

Qт валагэр'н,

Хатне h'ѳте,

Qрбана тэмэ

Шэмо чьма

н саре мьа

Мэжэ мьа

Хатне, да тѳ

Мьар'а бежа —

Шэмо чьма

н саре мьа

Мэжэ мьа

Хатне, да тѳ

Мэжэ мьа

Р'е, мѳшала,
Ах, мьн бебѳхте,
Wала, бархе мьн
Дано бар к'ере,
Шэмо, эт амо
Дэ тѳ жи бьгри,
Мал ле хьрабо,
Ах, шэгэр, шэгэр!

6

Баве h'эсо, Шэмо чьма.
Мала хьада дэгма дьма,
Дьгар'на т'эм би залуа
У к'елѳка к'н р'уньшта
Не бьлуре бь дьлшѳват
Пѳн хва лессь we бьнншта

7

h'эму алиѳа дѳнге дѳка
Нѳн гѳнда иди лѳлбу
Сьба т'ѳза хеди кѳбу,
Ана Шэмо жи h'ышарбу.

Зу-зу ч'э'ве хуэ мьздыда,
Ле р'онайя ч'э'вед ви жи
Хандибу мина h'эсо.
Бэсе кьра газы, лэвар,
Топкьр гэлэ гонди, щинар,
Шэмо дитыи кор у стöхар.

*Ах, Шэмо, мерьк,
Дыле мьи зэвийя
Лап жеринэ,
Ле к'и нэзвэ
Бэса қьжык
Ва нди динэ
Шэмо, Шэмо,
Бе хөдино,
Дэ чьма бэса
h'и дьнэ'ли,
Нэ гонэма,
Дьвмэхуэн

Ити дэрдэ мьи
Дэбар вэ
Дэ тогидэ
Бэкурт хуэ
Мыңа хуэ
Хуэ гонди
Жь мей дурэ

Баре дыле мьи .
Зэ'ф гьранэ,
Wэлэ эw баре

h'эвт дэванэ,
Тö жь дыле
Мьи хэбардэ,
Ах, wах, херхэно,
Мина бэрфе
Эз вэ дэ хуэ
Иро гонди
Эз чьр'аньм? ...

Бэса қьжык хуэ п'эр'ьтанд,
Дыле мэрийя дьh'эрьшанд,
Ле р'онайя ч'э'ве Шэмо
Вонэдгэр'йя мина h'эсо.

и

Бэса мьбу омаабарн,
Хуэ дэ бькртэ дэ мери,
Бэр h'эвтэ дэ хуэ а,
Бэ дэнек хуэ а
Мэст бэр хуэ а
h'эбк дэ хуэ а
h'эбк дэ хуэ а
Дэ хуэ дэ хуэ а

“Н’асанге мьн,
Паз бэр дайэ.
Дьч’еринэ,
Ле эш дэрде
Мь р’мэне
Т’о наб’яэ,
К’о эз н’эйра
Бажия шима.

— Ах, дэле мьн, э’вда х’оде,
Чэ сит’ла сэр аг’рэ,
Жь т’о дарм’на к’эвнатыра.

Мьн дэрк’этиэ н’элтэ э’шре
Г’ало р’мэ п’эр’ г’рэча,
Ньм тэйрока, ньм баранэ.

Р’аба н’асо, бэрхе к’уви,
Жа г’ола к’е г’ало к’эти?
Эз к’ырма йэкэ к’оти.

Хэзал бей та эт’им манэ,
Бэр’эдайи ль саре ч’йанэ,
Миня мьн к’элина шана.

Зозан бэр мьн хали дьб’и,
Жь дэрде та аза наб’м,
Былбыл дьмэ т’ал тар’оре мьн

Дэг’ма та дэле мьнда
На к’ывш дьба дэвса г’олла,
Да т’о р’абэ, бав у б’ра.

Дайка та г’бнэйэ, г’дн,
Дькарэ не к’олил’ка т’опка
У не ван пазе та х’вайка.

Эзе р’ьн’ан, сосьна т’опк’м,
Эзе нэр’ым чола к’эв’м
У пазе та нэрр’о т’ерк’м

Былбылзарк у дэрэчичэк
П’еша х’вэда т’опк’м,
Пазе тар’а быгыниш’м.

К’о эш к’олил’к т’ере нэж’и,
Эзе нэр’ым р’йа н’энт р’ожа,
К’олил’ка н’арск’м жь нэр’вала.

Эзе т’эв’м т’и с’ор’ч’ина
Нава галийи у нэч’ала,
Бэр’эвин’м жь хэзала.

Пазе та бе лн ш’ел’м,
Оя шне г’ало хан’ийи зан’м,
К’олма х’вэда эве бин’м
Эш м’эте дайка тэйэ,
Г’у, с’и, м’э, т’э, б’э, к’э,
Н’э, т’э, р’э, б’э, ж’э, т’э, р’э

В шие мын чьма пьтда
Нэ т'б т'дэт мында нэма,
Чьма буйн пэки тьма?

Дэ тб п'аба, беходейо,
Дэ к'а т'б д'а д'а д'а д'а,
Мазале we жь дест р'эванд'

Ошцбуна мын пди т'бна,
Дэ тб быда ч'ькак дорман,
Дйа тэ вэхва, кб зу бьмрэ

Нэ дэрэнгэ, р'о чу ава,
Дйа тэ пди бет аэтата,
Wa валэйам эз би т'б т'б

Дэ тб вара к'елэка хва
Ч'ио'кэки пди тб быда мын,
Щаварбьм эз вьра бал тэ

7

Шэмог кор
Р'е у вар
Р'ьд т'б д'а кор
Жь билэ

Гол т'бне вьра,
Жь хёла-хёла данге канйа,
Жь ч'ьатийа тэйр у туйе
С'ор кэвьра, нава һавэ
Дчу бэрбь гбнд у зомэ
Кёл у дарде хва лишанда,
Ба'сэж хере жь кёр бьл асйа
Бона wi шэв, һан р'ож һык бу
Оw к'этыбу нав дыйако
Мана т'аза, чардоре wi
Һарт'ым тэ'ри, тэ'ристан бу
У к'едоре данге бьлб,
Wi дьбьһист, we дэме жи,
Дэме т'б д'а р'эванд'
Оw бь данг у к'эме хва
Дьк'эт дэме у дьстыри
У к'едоре эви дьбьһист
Дэме шьваа, һан гбндийа
Тьчу шэм ваз, хвап я р'уднышт,
У дарде хва нишан дьла

Дин корым, р'е набиньм,
Wa дэсте хва нава һавэ
Бь һ'ерати дьгэриньм,
Р'е у мэщад дэ набиньм
Кэс хёдане хере т'бна,
Кб дэсте мын аw бьвьра,

Дэме т'б д'а р'эванд'

Эв шие мьн тьма пьлда,
Нэ т'о т'агэт мьвда нэма,
Чьма буйн йэки тьма?

Дэ т'о р'абэ, беходейо,
Давка р'эбан чьр'а хапанд,
Мазале ве жь дест р'эванд?

Оаншбуна мьн иди т'оно,
Дэ т'о быда ч'ьлкэк дэрман,
Дйа тэ вэхва, к'о зу бьмра

На дэрэнгэ, р'о чу ава,
Дйа тэ иди бет'агэтэ,
Ва валээйам ээ бьн п'иё тэ

Дэ т'о вэрэ к'елэка х'э а
Ч'и кэки ши то быда мьн,
Щиварбьм ээ вьра бал тэ

5

Шомое кор
Р'е у шар
Дэ дэ дэ дэ дэ
Жь бина

Гол, гьние вьра,
Жь х'ола-х'ола дэнге ханина,
Жь ч'ьптинна тэйр у туйс
Сэр кэвьра, нава һэве.
Дьчу бэрбь т'онд у хомэ
К'ол у дэрде х'ва нишанда,
Бэ'сак хере жь к'ор' бьн'эсйа
Бона ви шэв, һаи р'ож йак бу
Эв к'этыбу наа дьийакэ
Лапэ т'эзэ, чардоре ви
Н'эрт'ым тэ'ри, тэ'ристан бу.
У к'едэре дэнге былбьл
Ви дьбьһист, ве дэме жи,
Дэ дэ дэ дэ дэ дэ
Эв бь дэнг у к'ламе х'ва
Дэ дэ дэ дэ дэ дэ
Дэ дэ дэ дэ дэ дэ
Дэнге шьвана, һаи гондийа,
Дьчу шэм ван, х'вар'я р'удньшт,
У дэрде х'ва нишон дэда

"Этн корьм, р'е набиньм,
Ва дэсте х'ва нава һэве
Бь һ'сэрати дьгар'иньм,
Р'е у мэшал цэ набиньм
Кэс х'олане хере т'оно.
К'о дэсте мьн ав бигьрэ,

Салъхе н жо бьтлннэ
Н'эсо, шаво, эз на вьрым,
На ль вьрым, пазам к'емэ,
Тэви тэ'вила, тэви бема,
Эз нызоньм керн чьма

Сьбайа, ле сьба набэ
Ах, ч'э'ве мьн ца ванаб,
Чэме але р'абуба у р'е
Жь коне ма н вьрл
Сар капыра, н'аму дара
Эз ли бумэ катк ко
То лу чэра, бля у бьрл

Колавр'эно, до то к'эвшбэ
Н'ар'да нлине бар ч'э'н н'лдо
Бириня м
Рожи шавэ жь ма дура
Э ире ма жи мина р'оже
Пантейэ, галэ кьнэ,
Лэайа ма шикн дьнэ
Шэмо р'ева, ах, чэнд шаря
Дыньк'ьен, дык'эт, р'адбу
Ч'ивихэк дыфьр'йа дора ви,
Шэмо хэвэ хэвэ хэвэр'а вэ гот
"Ах, вайло мьн малхьрабя,

Ле мьн г'эре н эсе мьнэ,
Хэвэ вэцарт'яэ у дьгар'э,
Н'эйф, ч'ьанк бу, хэвэр'а фьр'и.
К'эвш бу или вэстнайн бу,
Уе эст р'эи'этбэ эч қасакэ,
Ле ншэвэ халэ-халэ
Динге ава "Канн'яэ буре,
Эви бниет у бь н'ьсрат
Жь шм р'абуб, дьса р'е к'эт,
Неди-неди ви хэвэ гиһанэ
"Канн'яэ буре", канн'яэ авсар
Бина хэвэ к'эшиана, т'ер ав вэчар
Эм бь динге ава канн'е
У не бина к'эпилке вэ
Хэвэр'а дьжйа ль вэ домэ
Эм х'этыбу нив мьтпла
— "Канн'яэ буре", канн'яэ дала:
Нат'ма бал тэ, салэм, салэм'
Те бирэ тэ, канн'яэ авсар,
Эх, тэ, э'зман ам чэнд шлр
Дык'этиэ лэше н'эрсек нэвр'а
Н'эрсекэ н'эше чэвэ дьла
Тэ дьгот ава тэла элал,
Э вики жи п'эе т'иэ дьла
Мьн дьгот на тэ, по э'зман,
Ч'э'ве чьнэ жь чэ элал,
Ле эв р'ож чуи, канн'яэ дэтал,

Н'эрд ч'эв ньна бунэ
 Ава шелу, ази корьм,
 Мина н'изе хуна сорьм
 У мэрэ, н'эрд та мэрэ
 Н'анра, з т'мэ
 Тō сар бьминэ,
 Ко н'эсэне мын
 Жь ве ава та
 Н'ьсрат намина,
 Жер'а нобежа
 Баяе та корэ
 Ойба мын хьээнкэ
 We бар хьэв н'эв
 Бежа: "Бзыо
 Нна зорэ
 Р'ожа эшге
 Ль чн дорэ,
 Бе: "Бав чуйэ
 Сар зьнара,
 Нав кэвдэлэ
 Нана галыйа,
 Тар'а т'онка
 Кар-хэзэлэ,
 Қалэн бьдэ,
 Қалэн т'эв т'эв
 Тар'а бина...

3 мэр'а кэр'те мэр'и
 Ыаира зт'мэ
 Тõ сар бьминэ.
 Ко Ы'эсэне мын
 Жь ве аа та
 Ы'срат намина,
 Жер'а кобежа
 Баве та коро
 Ыйба мын хьаако
 We бар хьэ в эа
 Бежа: "Бьво
 Ына зор
 Р'ома эице
 Ле чи дора,
 Бе: "Бав чуйэ
 Сар зынара,
 Ыав кэидал,
 Ыава галийа,
 Тар'а т'опка
 Кар-хэзала,
 Қалэн быда,
 Қ'ажа т'ажа
 Тар'а бина....

11

Шемо дьгрия бь залули,
Гыля дьхьр бь малули
У дьбаранд бесьре гыр.
Канина р'эвок бь х'ола-х'ол
Хут we даме нама назьр
Бесьре Шэмо т'эв х'эа дьхьр,
Дыр эванд у х'эар'а дьхьр,
Шэмо саре х'а бэригэрэ
У беньжи, т'б дэнг нахьр,
Р'эх канне х'эар'а р'эва
Эw жь дард у хаме h'эсо,
Хелэк wэ дэ ма лэп эва
Колилке хас бь h'эмубин
Жер бь б'уи б'эргэ шэвэ
Бэе зырав бь нэзэдар
Дьхат у сэрр'а дьхиланд.
Сэркыте колилке дор wи
Чавэ п'эдо ян дьх'эжанд.
Кани бьбу чэ қорэwыа
Х'эар'а дьстра бь эшқ у дьл.

12

Шэмо аза бу жь хэме,
Эу дьк'энийи нива хэме.

Ширьн, ширьн эw р'азайн
Хэwнэк дит, йа э'щербмайи.
Дит галики гэлэки к'ур,
Гали т'ьжи бь мэрие нур.
Дьхwэстьн р'абьн, бьсэкьнън,
Зйае мэзын нэдьнштън.

Шэwqa стайрка ль р'уе э'змин
Дьк'этэ ль сэр мэрие нур,
Зйа у мэри дьбун мэшур.
Зйае мэзын у р'энг-р'энг
Сэкьнибун н'афа гели,
Дьшöлшöлни, бьнд дьбун,
Стайрка биньн ль нав гели.
Мала аг'еда дэ'wат бу,
Бук у ээ'ва к'ьвшнэдьбун.
Аг'а к'ьнше шэве ле бун,
Дьр'эдьсн ль wedэре.
Нери, бьзын, ча ладьрдчи
Аг'а дьданэ бэр қамчи.
Шэмо бэр хwэ бьльнд к'энийа.
Кани т'эне қай дэнг бьнист.
Щаба Шэмо кание нэда...
У Шэмо дит, wэки н'эсо
н'афа гели, ль wи бэри.
К'ьнш ле т'эзэ, п'ап'ах сери.
П'еша wида т'охьм нэбун.
Е кö бона р'онае бун.
Т'охьм дьр'эшанд сэр кэзьра,

Нава гели у р'эх канийа.
Wан т'охьма пер'а-пер'а
Ишьқ дьда ль wан дэра.
Дит, кö сэре Эладаг'е
П'енэлыгэк ната хэре.
н'эсо ньлда ап'ьншие хwэ,
Дора хwэ ньпер'и бь дьлэки ша,
П'енэлыгва хwэр'а ньл'к'шнйа
Дуз сэр сэре Эладаг'е.
Ап'ьншие хwэ сэр мьл ньлда,
Қызэк бэдэw дэрк'эт бьлда.
Қиз у н'эсо нэвр'а ша бун.
Дора wана т'ьжи кöлики,
Қар-хазал у мьнмьник.
н'эсо, қызэк, қар-хазал
Ньльдьбьр'ан ль сэр дэста,
Щаркэ манн эw бэрдьдан,
Қарьк дьфьр'йан, бь ээз дьчун.
Нав э'wре ч'ук бнда дьбун.
Лэ'зэк шунда нэдьгэр'йан,
Дора н'эсо, дор қызьке
Бь архани эw дьгар'йан.

Шэмо нэдит гэлэ чэwа
Ль сэр сэре Эладаг'е

П'епэлынгэк һатэ харе,
Эйни минн к'эскэсоре
У дьреж бу ль сэр сэре
Ч'йае бьльнд Элэдаг'е.
Һ'эсо, қизьк һ'ардō һэвр'а
Һеди-Һеди wa чун хwэр'а
Сэьнин сэр п'епэлынге,
Нава э'wpa эw онда бун,
Шэмо иди п'е нәһ'ьейа
Һ'эсо, қизьк qэ к'ода чун?..

14

Шэмо һ'ышйар бу,
Ньһер'я-хэв'нэ,
Шида т'эхдир бу.

Дэрһэқа Зэлхе, Һ'эсе бемьраз
Wa дыбежын:

Пәй Зэлхе у Һ'эсе шыван
Пәзе Һ'эсо шида нэман.

Пәз хэндин, бала буи чун,
Нава шыкэвта эw мэхал бун.

Ль р'уе дыне жь wi пәзи
Пешда һатйа пәзе к'уан.

Һылдык'ышы сэр энара
У дыгар'ын һ'эму дэра.

Һ'эсо, Зэлхе эw дыгар'ын,
Ле п'ор-п'ошман вэдыгар'ын.

С А Р А Ш А М

Хайсоте дэле мын	7
...	3
Оз к'атыбун най бату	10
Майдана чекырына комузунжына	11
Галаана хотане мын	12
Салдате р'ешолдуснае	13
До к'ыламе мын	14
Г о л а н	21
Дайка ма Эрмэвистан	22
Куба алап'лар'а	29
Ом ч'ааед батынд	31
Наро, дыто	31
Малате мыр'а	32
Мырме батыр	32
Налаша хданык К'ордыстанга	35
К'ордыстанга батырлар	36
Дэле мында	40
Готын шайыр	40
Жу данге howare	41
Гало мю	41
We шайыр'ае Хале Ч'антэр'ае	42
К'аф	42
Дыбелли, гала явалл дила д'а	43
Го'са алабе те	44
Данге Арам	44
Жа шай р'ома	45
Мала халкыне мын	46
Хажнеда д'обон	47
Бей зар'а т'оно н'обб у баһар	47

Шарке абдыканж	48
Гдида ма	49
При бае панде бат	50
Оуфроран	50
То к'обис	51
Шы'ара мын	52
Шайыр, гало зат гэр'байн	53
Шайыр, зат пак'оник	53
Р'аа нб фадан	54
Д'аа	54
Дылаа, то ч'р'а бсали	54
Сала цымаа'тойа аз дымнык	55
Заламе т'бон	55
Баһар бат	56
Ошо р'а'ати у халы мын бар'а	56
Дэ ма латра wat	57
Бо мылоте хел шир'алал	58
К'олан	59
Болче дэле хва нэкр	60
Башар'	61
Т'обийат бадан	61
Про шаре ма бала бун	61
Шайыр маводе т'обийатей	62
Кали мыр'а буну мызын	62
Дэле шикети	62
Гала джте лажла	63
Н'обб	63
Зар нб те...	64
Латке мын	64
Гала д'бат шыгына бе	65
Бона н'обб-а'ерата бадан	65
Дэ нам Зажысина	66
Р'ос мар'а д'анга	66
Халал каре халла	66

